

แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้
นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
เพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

371.107

ส 691 ร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบ
โรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้าง
สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
และภูมิปัญญาไทย

กรุงเทพฯ : 2553

156 หน้า

ISBN 978-616-7324-43-2

1. นโยบายการเรียนรู้กับสังคมแห่งการเรียนรู้ - วิจัย
2. การเรียนรู้นอกระบบกับเศรษฐกิจพอเพียง - วิจัย
3. ชื่อเรื่อง

**แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้
ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงและภูมิปัญญาไทย**

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 63/2553

พิมพ์ครั้งที่ 1

กันยายน 2553

จำนวน

2,000 เล่ม

ภาพปก

นายธรรมรงค์ แก้วโบราณ

พิมพ์และเผยแพร่

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 6 ด้านศิลปกรรม

กลุ่มนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักนโยบายนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโอกาส

ทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ถนนสุขุขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0-2668-7123 โทรสาร 0-2669-7736

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด สาขา 4

44/46-17 ถนนเลียบเมืองนนทบุรี ตำบลตลาดขวัญ

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

คำนำ

แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย เป็นการดำเนินการวิจัยตามกรอบแนวนโยบาย ยุทธศาสตร์และเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรฐานการศึกษาของชาติ นโยบายของรัฐบาล และคำนึงถึงบริบทการพัฒนาสังคมของประเทศไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่กระบวนการทบทวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาและจัดการเรียนรู้

องค์ความรู้ที่ได้ครั้งนี้ จึงเป็นทิศทางในการพัฒนาสังคมที่มีฐานหลักการพัฒนาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่สมดุลทุกด้าน ทั้งในด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และมุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน เน้นการเสริมสร้างคุณภาพคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีการพัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมสำหรับการจัดการศึกษาและจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในระดับจังหวัด อำเภอ เทศบาล ตำบล หมู่บ้านและชุมชน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้จากการดำเนินการครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการและผู้สนใจในการพัฒนางานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อสร้างชุมชนและสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

(ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย เป็นการวิจัยองค์ความรู้ที่นักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากศึกษาเพิ่มเติมและประมวลสาระสำคัญจากการศึกษาวิจัยตามโครงการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ดำเนินการโดย ดร.สมคะเน คำจูน นักวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และโครงการวิจัยเรื่องมาตรฐานแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดำเนินการโดย ศาสตราจารย์อุ๋นตา นพคุณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

การตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมในองค์ความรู้ต่างๆ ครั้งนี้ ได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการได้อภิปรายแนวทางการพัฒนานโยบายฯ ของเอกสารเล่มนี้ โดยนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิได้เป็นผู้นำเสนอเนื้อหาสาระของเอกสารนี้ต่อที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง กำหนดแนวทางการประชุมครุภูมิปัญญาไทยในภูมิภาคเมื่อวันที่ 10-12 มกราคม 2553 ณ โรงแรม เอส ดี อเวนิว กรุงเทพมหานคร รายนามผู้เข้าร่วมประชุมฯ ในภาคผนวก

ครั้งที่ 1 นี้ เป็นการพิจารณาสาระสำคัญของเอกสาร
ร่างนโยบายฯ โดยคณะกรรมการสมาคมครูภูมิปัญญาไทย เพื่อตรวจสอบ
องค์ความรู้ พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาสาระสำคัญและอภิปราย
ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขและแสวงหาความคิดเห็นเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน โดยนักวิจัยและผู้ยกร่างนโยบายนำเสนอและเป็นผู้ดำเนินการ
หาข้อสรุปเพื่อการแก้ไขปรับปรุงอันนำไปสู่การนำเสนอเอกสารและ
ร่างนโยบายต่อที่ประชุมฯ ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ดังกล่าวต่อไป

ครั้งที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนานโยบาย
การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้าง
สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย
เมื่อวันที่ 13-15 กุมภาพันธ์ 2553 ณ ไวร้วิทยุญา รีสอร์ท อำเภอกุเรือ
จังหวัดเลย เป็นการประชุมฯ ระดับภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมี
ครูภูมิปัญญาไทย ผู้ช่วยครูภูมิปัญญาไทยและผู้สนใจ เข้าร่วมประชุมฯ
ดังมีรายนามในภาคผนวก

ครั้งที่ 3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนานโยบาย
การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้าง
สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย
เมื่อวันที่ 21-24 เมษายน 2553 ณ โรงแรมนครแพร์ทาวเวอร์ อำเภอมือ
จังหวัดแพร์ เป็นการประชุมฯ ระดับภูมิภาคเหนือ โดยมีครูภูมิปัญญาไทย
ผู้ช่วยครูภูมิปัญญาไทยและผู้สนใจ เข้าร่วมประชุมฯ ดังมีรายนามใน
ภาคผนวก

ครั้งที่ 2-3 เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยแบ่งออก
เป็น 4 กลุ่มย่อยและแต่ละกลุ่มนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เพื่อระดม
ความคิดเห็นและปรับปรุงแก้ไขสาระในร่างนโยบายฯ โดยนักวิจัยและ

ผู้ยกวางนโยบายนำเสนอและเป็นผู้ดำเนินการประชุม ซึ่งโดยทั้งหมดของผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นด้วยกับนักวิจัยที่ยกวางนโยบายนี้ไว้ และมีการเพิ่มสาระ เช่น เดิม “คิดเป็น ทำเป็น” เพิ่มเป็น “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นคุณธรรม นำความรู้” เป็นต้น ส่วนปรับปรุงแก้ไขมีเพียงเล็กน้อย เช่น เดิม ...พันธมิตร... ปรับปรุงแก้ไขเป็น...เครือข่าย... เป็นต้น

หลังจากการประชุมฯ ดังกล่าวข้างต้นแล้วเสร็จ นักวิจัยและผู้ยกวางนโยบายได้นำข้อเสนอต่างๆ มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขโดยใช้วิธีการตามกระบวนการวิจัย ทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ภายในเอกสารเล่มนี้ นักวิจัยและผู้ยกวางนโยบายต้องขอขอบพระคุณทุกท่านตามรายนามในภาคผนวกมา ณ โอกาสนี้ ซึ่งได้ช่วยให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อการนี้ ทั้งต่อที่ประชุมเชิงปฏิบัติการและรายงานนี้ได้ให้การสัมภาษณ์เชิงลึก

นักวิจัยและผู้ยกวางนโยบายต้องขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนจัดพิมพ์เอกสารนี้เผยแพร่ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารเล่มนี้จะสามารถเป็นสื่อกลางสำหรับการพัฒนาและต่อยอดงานต่างๆ ให้แก่หน่วยงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้สนใจ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำไปสู่การมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายในการผลักดันนโยบายในเรื่องนี้ให้บรรลุผล อันจะก่อเกิดประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไปและงานการศึกษาในวงกว้างต่อไป

นักวิจัยและผู้ยกวางนโยบาย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. สภาพปัญหาโอกาสได้รับการเรียนรู้ของประชาชน	4
2. หลักการจัดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน	9
3. ประเภทการเรียนรู้	12
4. คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	15
5. ลักษณะการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย	18
บทที่ 2 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง	21
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	21
1.1 การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	22
1.2 ประเด็นความพึงพอใจของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	24
2. ภูมิปัญญาไทย	25
2.1 ประเภทของภูมิปัญญาไทย	26
2.2 ลักษณะของภูมิปัญญาไทย	27
2.3 กระบวนการเกิดภูมิปัญญาไทย	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. สังกศคมแห่งการเรียนรู้	29
3.1 ลักษณะของสังศคมแห่งการเรียนรู้	30
3.2 หลักการในการสร้างสังศคมแห่งการเรียนรู้	31
3.3 กระบวนการพัฒนาสังศคมแห่งการเรียนรู้	33
3.4 สังกศคมแห่งการเรียนรู้กับการส่งเสริม การศึกษาตลอดชีวิต	35
3.5 ลักษณะความแตกต่างระหว่างสังศคมโรงเรียน กับสังศคมแห่งการเรียนรู้	38
3.6 ลักษณะความแตกต่างระหว่างชุมชนทั่วไป กับสังศคมแห่งการเรียนรู้	42
บทที่ 3 แนวทางการพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้ นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อการสร้างสังศคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย	47
1. คุณลักษณะและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนา การจัดการเรียนรู้	48
2. บทบาทและหน้าที่การจัดการเรียนรู้ นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย	49
3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนในภาพรวม	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้	51
5. การขับเคลื่อนการเรียนรู้ของระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ไปสู่กระบวนการนวัตกรรมใหม่ในการ จัดการศึกษา	64
บทที่ 4 ร่างนโยบายการจัดการเรียนรู้ของระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาไทย	67
1. หลักการและเหตุผล	68
2. ลักษณะสังคมแห่งการเรียนรู้	72
2.1 ตามลักษณะสำคัญ	72
2.2 ตามหลักการพัฒนาที่ใช้ผสมผสาน ในการปฏิบัติงาน	73
2.3 ปัจจัยตามหลักการพัฒนาที่ใช้ผสมผสาน ในการปฏิบัติงาน	74
2.4 ตามผลงานที่ได้ปฏิบัติงานในประเด็นสำคัญ	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. กระบวนการในการจัดทำนโยบาย	76
4. สาระสำคัญของนโยบาย	77
4.1 ความหมายคำศัพท์	77
4.2 วิสัยทัศน์	80
4.3 วัตถุประสงค์ของการจัดทำนโยบาย	80
4.4 เงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ	81
5. ร่างนโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาไทย	83
นโยบายที่ 1 : ส่งเสริมการจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและ การเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย	84
แผนงานที่ 1 : สร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนของ สังคม ตระหนักถึงความสำคัญของ การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและ การเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แผนงานที่ 2 : สำรวจและส่งเสริมการพัฒนา องค์ความรู้ในท้องถิ่นให้มีศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย	86
แผนงานที่ 3 : ระดมทรัพยากรเพื่อการจัดตั้งสังคมแห่ง การเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาไทย	89
นโยบายที่ 2 : การส่งเสริมการดำเนินงานของสังคม แห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงและภูมิปัญญาไทย	91
แผนงานที่ 1 : การส่งเสริมการดำเนินงานของสังคม แห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงและภูมิปัญญาไทยในรูปแบบ ที่หลากหลาย	91
แผนงานที่ 2 : การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ตามหลักธรรมาภิบาล	96
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	107
คณะทำงานจัดทำ	155

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงประเภทการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ อย่างไม่เป็นทางการและเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่เกี่ยวกับใคร ทำอย่างไรและสถานที่ไหน	12
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่าง สังคมโรงเรียนกับสังคมแห่งการเรียนรู้	38
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่าง ชุมชนทั่วไปกับสังคมแห่งการเรียนรู้	42

บทที่ 1 บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าของประเทศขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของพลเมืองในประเทศนั้นๆ เพราะการศึกษาและภาวะเศรษฐกิจจำเป็นต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าการศึกษาดี เศรษฐกิจของชาติก็ดีด้วย เมื่อเศรษฐกิจของชาติดีแล้ว การศึกษาก็ย่อมได้รับการทำนุบำรุงให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นระดับการศึกษาของประเทศจึงมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจของประเทศ เช่นเดียวกับประชาชนครัวเรือนใดมีภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวดี ก็ส่งผลถึงการมีโอกาสความก้าวหน้าทางการศึกษาและเรียนรู้ของสมาชิกภายในครอบครัวนั้นๆ

การศึกษาแบบเก่าของไทยนั้นไม่ได้เน้นเรื่องภาษาและหนังสือ เป็นสำคัญแต่มุ่งกล่อมเกลอบรมบ่มจิตใจให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ มีเมตตาธรรม มีความรอบคอบ ฝึกฝนวิชาความรู้พิเศษตามที่มีความสนใจ การศึกษาไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องมาตลอด จนกระทั่งได้วางรากฐาน ก่อให้เกิดระบบโรงเรียน การศึกษาภาคบังคับ และระดับการศึกษาที่สูงขึ้น รวมทั้งการศึกษาวชิราวุธที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามพื้นฐานเดิมของการศึกษาไทยมีรากฐานอยู่ที่วัด บ้าน และวัง กล่าวคือ วัดมีอยู่ทั่วไปเกือบทุกหมู่บ้าน จนมีคำกล่าวที่ว่า บ้านกับวัดเป็นของคู่กัน วัดได้ชื่อว่าเป็น

ศูนย์กลางของหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดและสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น ส่วนการศึกษาในบ้านเป็นเรื่องของการฝึกฝนวิชาชีพ เป็นการฝึกฝนถ่ายทอดความรู้ของวงศ์ตระกูลโดยเฉพาะเพศหญิงเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับงานบ้าน การเรือน เพื่อเตรียมตัวเป็นแม่บ้านที่ดีต่อไป สำหรับการศึกษานอกระบบจะเรียนกันอย่างจริงจังและใช้เวลานานกว่ามีความรู้ในหลายๆด้านเพื่อเตรียมตัวเข้ารับราชการ แต่การศึกษาในวังจะจำกัดอยู่กับเชื้อพระวงศ์และบุตรหลานขุนนางชั้นผู้ใหญ่ยากที่สามัญชนจะมีโอกาสเข้าถึงได้ ลักษณะการจัดการศึกษาของวัด บ้าน และวัง คือเรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ เรียนตัวต่อตัว ไม่มีชั้นเรียนและกำหนดเวลาไว้แน่นอน วิธีการเรียนเป็นแบบท่องจำ ไม่ส่งเสริมให้มีการค้นคว้าหรือคิดริเริ่ม มักมีการขยักความรู้ที่สำคัญหรือสูงสุดไว้

ต่อมามีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งทำให้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเกี่ยวกับระบบการจัดการศึกษาโดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้ง “การให้การศึกษา” มิได้จำกัดอยู่แต่เพียงวัด บ้าน และวัง อีกต่อไป ประชาชนมีโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจัดการศึกษาอย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามประชาชนที่มีความพร้อมทางฐานะ เศรษฐกิจสามารถมีโอกาสเพิ่มในการเลือกสรรเข้ารับการศึกษาและเรียนรู้

ในแต่ละมาตราตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่างเป็นองค์ประกอบและเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วนสมบูรณ์ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ตามแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ คือ กลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกส่วนในสังคม ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริหาร ชุมชน โดยมุ่งหวังให้คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และคนมีความสุข และเป็นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ และเป็นการจัดการศึกษาที่เกิดจากความร่วมมือกันของชุมชนในท้องถิ่น ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นการจัดการที่ต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

- 1) มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
- 2) ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 3) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 4) ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
- 5) ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นสาระสำคัญหนึ่งที่ทุกๆ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญงานด้านการศึกษาและมีการดำเนินการเร่งรัดปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ทุกรูปแบบเพื่อให้ประชาชนในชาติเรียนรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ สนับสนุนให้มีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม และจริยธรรม เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ

ดังนั้น ในบทนี้ เพื่อการสะท้อนถึงความรู้ความเข้าใจและให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการแสวงหาแนวทางการพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้ของระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการ

สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย
นักวิจัยได้นำเสนอสาระสำคัญของเรื่องดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาโอกาสได้รับการเรียนรู้ของประชาชน
2. หลักการจัดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน
3. คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง
4. ลักษณะการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและ
การเรียนรู้ตามอัธยาศัย

1. สภาพปัญหาโอกาสได้รับการเรียนรู้ของประชาชน

โอกาสได้รับการศึกษาของประชาชนมักหนีไม่พ้นกับสภาพ
ปัญหาในเรื่องดังต่อไปนี้

1) วิถีการดำรงชีวิตและการศึกษาในปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันว่า
ประเทศได้ทุ่มเททั้งเงินและคน ให้กับการจัดการศึกษาในระบบเป็น
จำนวนมากจนกระทั่งการศึกษาในระบบมีการพัฒนาไปอย่างมาก ระบบ
สถานศึกษาและสถาบันการศึกษาได้ผูกขาดการจัดการศึกษาเกือบ
ทั้งหมด ส่งผลให้การศึกษาลุดออกไปจากวิถีชีวิตของประชาชนและ
เกือบไม่สอดคล้องกับภูมิสังคมในแต่ละพื้นที่ แต่ขณะเดียวกันการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยปัจจุบันยังขาดการส่งเสริม
สนับสนุนอย่างเป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะการศึกษา
ตามอัธยาศัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และสำคัญต่อการดำรงชีวิตที่ดีของ
ประชาชนทั่วไปอย่างตลอดชีวิตหรือเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong
Education) แต่ยังคงขาดการพัฒนา ดังนั้น การทุ่มเทและระดมทรัพยากร

เพื่อการจัดการศึกษาและเรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนอย่างสมดุลและสอดคล้องกับภูมิสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ

2) วิถีวิถีการณของข้อมูลและข่าวสาร เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าสังคมปัจจุบันมีข้อมูลและข่าวสารเป็นจำนวนมากมายและหลากหลายเรื่องราว ประชาชนสามารถเลือกรับรู้ได้ตามศักยภาพและความพร้อมตามเศรษฐกิจฐานะ ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ถูกส่งผ่านวิทยุ เทปเสียง โทรทัศน์ หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ ฯลฯ โดยเฉพาะระบบข้อมูลและข่าวสารที่ส่งผ่านจากอินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี วิทยุชุมชนและโทรศัพท์มือถือมีความหลากหลายและรวดเร็วอย่างยิ่ง เหล่านี้เป็นต้น แต่สังคมปัจจุบันยังขาดหน่วยงานกลางประสานประโยชน์ในการจัดสรรข้อมูลและข่าวสารเพื่อนำมาจัดระบบการบริการให้แก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไปด้วยระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในรูปแบบต่างๆ อันนำไปสู่การพัฒนาวิถีชีวิตให้แก่คนในสังคมได้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งสังคมรอบตัวและไกลตัวออกไป

3) วิถีวิถีการณของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าในภาครัฐได้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการปกครองประเทศโดยมีส่วนร่วมกลางและส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้มีกลไกการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนและการทำงานมีขั้นตอนของแต่ละหน่วยงานทำให้ขาดความเชื่อมโยง ทั้งเชิงระบบและการประสานการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะงานด้านการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาดความชัดเจนทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ส่วนหน่วยงานภาคเอกชนนั้นการดำเนินงานมุ่งเน้นผลกำไร ขาดทุน และมีการแข่งขันกันสูงมากในปัจจุบัน ทำให้ขาดความตระหนักและขาดการให้ความสำคัญในประเด็นความเหมาะสมและคุณภาพของ

การนำเสนอข้อมูลและข่าวสารออกมาซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทางสังคมและประชาชนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ภาคเอกชนนำเสนอทำให้มีค่านิยมใหม่ๆ เกิดขึ้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนส่วนใหญ่จึงเป็นการกระทำการต่อสังคมและประชาชนอย่างต่างฝ่ายต่างทำตามพันธกิจและตามความมุ่งหมายขององค์กรตน

4) วิกฤติการณ์ของแหล่งเรียนรู้ที่มีอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นผลจากการที่สังคมมีการพัฒนาและจากกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนส่งผลทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งที่ได้มาตรฐานและขาดมาตรฐาน โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่ดีมีมาตรฐานนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่สามารถเข้าถึง ทั้งนี้เนื่องจากขาดการรับรู้ข้อมูลและข่าวสาร ขาดทุนทรัพย์ ขาดความรู้และทักษะในการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการกระจายแหล่งเรียนรู้ที่ดีๆ มีมาตรฐาน ยังมีน้อยและไม่สอดคล้องกับภูมิสังคมของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น

5) วิกฤติการณ์การเทียบโอนวุฒิการศึกษา ความรู้และประสบการณ์เป็นการนำความรู้และทักษะจากประสบการณ์จริงหรือทักษะอื่น ทั้งที่เป็นการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ได้จากศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น บ้าน ชุมชน ที่ทำงาน งานอดิเรกและสันทนาการ รวมทั้งการฝึกอบรม การฝึกงาน การประกอบอาชีพ การอาสาสมัคร ทัศนศึกษา การอภิปราย หรือกรณีอื่นๆ ที่มีผลการเรียนรู้เป็นตัวบ่งชี้ โดยมีการประเมินความรู้ ความเข้าใจ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะและประสบการณ์ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเทียบความรู้กับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาสาระของรายวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือหมวดวิชาใดหมวดวิชาหนึ่งของหลักสูตร

การศึกษาในระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ที่มีประสบการณ์
ในวิชาการ วิชาชีพหรือมีความเชี่ยวชาญในแขนงต่างๆ ได้รับการศึกษา
อย่างต่อเนื่อง เหล่านี้ยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนทั้งในส่วนสร้างความรู้
ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ กระบวนการและวิธีปฏิบัติที่จะทำให้การเทียบ
รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาเป็นไปอย่างยุติธรรม เชื่อถือ และตรวจสอบได้
มีมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งต้องคงรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐาน
ทางวิชาการด้วย อย่างไรก็ตามเรื่องการเทียบโอนทางการศึกษานี้ปัจจุบัน
ยังขาดความเชื่อมโยงกันของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกันและหลายๆ
เรื่องยังขาดความชัดเจน

6) วิกฤตการณ์การให้ความสำคัญในการอ่านหนังสือ
ของประชากรในประเทศไทย กล่าวคือ ปี 2551 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ได้สำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พบว่า การอ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์
อื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ซีดี ฯลฯ ยกเว้น SMS หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์
(E-mail) พบ ประเด็นที่สำคัญดังนี้ เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่อ่านเองหรือ
ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังมีร้อยละ 36.0 เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีอัตราการ
อ่านหนังสือใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 36.7 และ 35.2 ตามลำดับ) โดยเด็กเล็ก
ในกรุงเทพมหานครมีอัตราการอ่านหนังสือสูงสุด (ร้อยละ 45.3) ส่วนผู้ที่มี
อายุ 6 ปีขึ้นไป พบว่า อัตราการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน/นอกเวลา
ทำงาน คือ ร้อยละ 66.3 โดยผู้ชายมีอัตราการอ่านหนังสือสูงกว่าผู้หญิง
และกลุ่มวัยเด็กมีอัตราการอ่านหนังสือสูงกว่าวัยอื่น รองลงมา คือ กลุ่มเยาวชน
กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ และในการสำรวจครั้งนี้ประชาชนได้ให้
ข้อเสนอแนะในการรณรงค์ให้คนรักการอ่านหนังสือในหลายประเด็นที่
น่าสนใจ เช่น หนังสือควรมีราคาถูกลง และมีเนื้อหาสาระน่าสนใจ รวมทั้ง
ควรมีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบอัตราการ

อ่านหนังสือของคนไทยที่อายุ 6 ปีขึ้นไป ซึ่งสำรวจไว้ใน พ.ศ. 2548 พบว่า อัตราการอ่านหนังสือที่ได้จากการสำรวจในครั้งนี้นี้ลดลงเล็กน้อย คือ จากร้อยละ 69.1 เป็นร้อยละ 66.3 ทั้งนี้เพราะใช้เวลาดูโทรทัศน์ และไม่ใช้เวลาอ่านหนังสือ อาจเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัว และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศในทวีปยุโรป 27 ประเทศ (EU – 27) พบว่า ประชากรในทวีปยุโรปมีอัตราการอ่านหนังสือสูงกว่าประเทศไทยเล็กน้อย (ปี 2550 : ร้อยละ 71.0) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาประเภทของหนังสือที่อ่าน เช่น หนังสือพิมพ์และนิตยสาร พบว่า ประเทศออสเตรเลียมีผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 77.3 นิตยสารร้อยละ 57.8 ซึ่งสูงกว่าประเทศไทย ซึ่งมีผู้อ่านร้อยละ 71.0 และ 35.4 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยคนในสังคมจะต้องมีความตื่นตัวในการหาความรู้ แต่จากผลการสำรวจ พบว่า คนไทยอ่านหนังสือน้อยลง ฉะนั้นภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรเห็นเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วนที่จะกำหนดแผนและมาตรการต่างๆ ในการส่งเสริมการอ่านหนังสือของประชากรให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพประชากรของประเทศให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

กล่าวโดยสรุปสภาพปัญหาโอกาสได้รับการเรียนรู้ของประชาชนดังกล่าว 6 ข้อเป็นเรื่องที่วงการศึกษาไทยทุกระดับพยายามดำเนินการแต่ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลให้ทิศทางและความก้าวหน้าของการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละข้อปัญหาไม่สามารถนำไปสู่การต่อยอดของการดำเนินการนั้นๆ ได้ เพราะขาดความเชื่อมโยงต่อกัน ต่างฝ่ายต่างดำเนินการ ขาดการยอมรับผลงานต่อกัน และยังติดผลประโยชน์ฝ่ายตนมากกว่าประโยชน์ของผู้เรียนหรือประชาชน อย่างไรก็ตามปัจจุบันหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ยังคงดำเนินพันธกิจขององค์กรและ

ฝ่ายการเมืองควรให้การส่งเสริมสนับสนุนทุกกลไก เพื่อให้เห็นทุกมิติของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องมาตรการต่างๆ ต้องมีความชัดเจนของแต่ละภูมิสังคมแห่งนั้นๆ โดยใช้วิธีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงส่วนได้ส่วนเสียของประชาชนเพราะประชาชนต้อง "ลงทุนเพื่อการศึกษา" ที่หวังว่าตนจะมีความรู้ความสามารถ มีงานทำและมีเศรษฐกิจฐานะตนและครอบครัวที่ดีไม่เป็นปัญหาของครอบครัวและสังคม ตลอดจนสามารถดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมได้เป็นอย่างดี

2. หลักการจัดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน

หลักการจัดการศึกษานี้มีหลากหลาย และเมื่อคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจใช้หลักการจัดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน ดังนี้

1) หลักการคิดแก้ปัญหาได้(Thinking by Solvability) เป็นความสามารถของบุคคลหรือกลุ่มคนในการใช้ศักยภาพตนเพื่อแก้ปัญหาหรือตัดสินใจกระทำ โดยเขาเหล่านี้ไม่ถวนในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจด้วยอารมณ์หรือขาดการพิจารณาอย่างใคร่ครวญ เขาต้องเติมเต็มมวลประสบการณ์ในตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้าจากศาสตร์ทางวิชาการและจากองค์ความรู้ของภูมิสังคม อันนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่สามารถแสวงหาคำตอบหรือตัดสินใจได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ต้นทุนตนเอง ศาสตร์ทางวิชาการและภูมิสังคม ทั้งสามส่วนนี้ต้องผสมผสานกันโดยมีระยะเวลาและความกระตือรือร้นเป็นตัวแปรสำคัญอันทำให้มีผลต่อทิศทางของการกระทำนั้นๆ

2) หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของมนุษย์เรา การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับศักยภาพ ความแตกต่างและความสนใจของผู้เรียนของแต่ละคนว่าเป็นผู้มีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงตนเองอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุขได้

3) หลักการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ (Learning by Doing) เป็นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการที่คนเราได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งการที่ได้ลงมือกระทำเองนั้นจะส่งผลต่อการรับรู้และเกิดความเข้าใจในกิจกรรมที่ได้กระทำลงไปนั้นๆ ทั้งที่การกระทำโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย และไม่เคลื่อนไหวร่างกาย

4) หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner Center) เป็นการจัดการศึกษาและเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้เลือกเรียนและทำกิจกรรมที่ตรงตามความรู้ความสามารถของตน การศึกษาและเรียนรู้มักมุ่งเน้นให้มีความสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการศึกษาด้วยตนเองและกระบวนการกลุ่ม

5) หลักการเรียนรู้เพื่อความรอบรู้ (Mastery Learning) เป็นการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้เป็นความสามารถเฉพาะตนของแต่ละบุคคล ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และประสบผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้ โดยแต่ละบุคคลใช้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อเอกสาร ตำรา ชูติวิชา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น

วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เพื่อสำหรับการศึกษาและเรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละคน

6) หลักการเรียนรู้ที่ตอบสนองชีวิตจริง (Authentic Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะบรรลุผลได้ ถ้าผู้เรียนเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน เนื้อหาที่นำมาเรียนจึงเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนอยากเรียน ไม่ใช่เนื้อหาที่ผู้สอนคาดคิดว่าผู้เรียนควรรู้ หรือเรื่องที่ผู้สอนถนัดแล้วจัดการเรียนการสอนตามความถนัดของตนเท่านั้น ซึ่งผู้เรียนอาจไม่ต้องการและทำให้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและเรียนรู้ต่อผู้เรียนได้

สรุปได้ว่า นอกจากหลักการจัดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนดังกล่าวข้างต้น ยังมีหลักการอื่นๆ อีกที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่มีหลักความพร้อมหรือหลีกเลี่ยงข้อจำกัดของผู้เรียนให้ได้มากที่สุดจึงได้จะทำให้ปัญหาและอุปสรรคการรับเรียนรู้ไม่ส่งผลถึงขั้นต้อง”เลิกกลางคัน” ตรงข้ามกลับกันหากมีความละเอียดอ่อนต่อการจัดการเรียนรู้ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนสนใจยิ่งขึ้นๆ แผ่ขยายวงกว้างของความสนใจเรียนรู้เรื่องต่างๆ มากยิ่งขึ้น ดังนั้น หากสังคมไทยได้มีการพิจารณาหลักการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและนักวิชาการศึกษาเหล่านี้ มีหลักการจัดการเรียนรู้พื้นฐานหรืออาจเปรียบได้กับ “ยาสามัญประจำบ้าน” เพื่อบริการแก่ผู้เรียน จะส่งผลดีต่อวงการการศึกษา โดยผู้เรียนตระหนักได้ว่า เขาต้องทำอะไรหากจะต้องเรียนรู้เรื่องใดสักเรื่องหนึ่งหรือหากมีปัญหากับตนเองต้องใช้หลักการใดในการคิดแก้ไขปัญหาขึ้นๆ

3. ประเภทการเรียนรู้

การเรียนรู้ นักวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ (1) การเรียนรู้อย่างเป็นทางการในระบบโรงเรียนและสถาบันการศึกษา (2) การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญมากที่สุด ในแง่ของการมีส่วนร่วม แม้ว่าจะไม่ค่อยได้รับความสำคัญมากนัก และ (3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ ได้แก่ การเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมหรือการทำงาน เพื่อที่จะทำให้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับทุกภาคส่วน

การเรียนรู้ 3 ประเภท แสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงประเภทการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ อย่างไม่เป็นทางการและเรียนรู้ด้วยตนเองที่เกี่ยวกับใครทำอย่างไร และทำที่ไหน

ที่	ประเภทการเรียนรู้	ใคร ทำอย่างไร และทำที่ไหน
1	อย่างเป็นทางการ	<ul style="list-style-type: none">• ใคร : ใครก็ได้ที่ลงทะเบียนเรียน• ทำอย่างไร : กระบวนการที่มีการจัดการทางการศึกษา ปกติจะเกี่ยวข้องกับครู วัตถุประสงค์ หลักสูตร วุฒิบัตร• ทำที่ไหน : ที่บ้าน (on-line) ที่สถาบันการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงประเภทการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ อย่างไม่เป็นทางการและเรียนรู้ด้วยตนเองที่เกี่ยวข้องกับใครทำอย่างไร และทำที่ไหน (ต่อ)

ที่	ประเภทการเรียนรู้	ใครทำอย่างไร และทำที่ไหน
2	อย่างไม่เป็นทางการ	<ul style="list-style-type: none"> • ใคร : ทุกคน ตั้งแต่เกิดเป็นต้นไป คนเดียวหรือหลายคนทั้งในองค์กร หรือกลุ่มคน • ทำอย่างไร : พัฒนาทักษะ ที่เป็น ส่วนหนึ่งของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ • ทำที่ไหน : ที่บ้าน ในขณะที่พักผ่อน ที่ทำงาน ในองค์กรชุมชนหรือที่กลุ่ม อาสาสมัคร
3	ด้วยตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> • ใคร : ทุกคน เรียนรู้ในส่วนที่สนใจ และเกี่ยวข้องกับ อาชีพ บุคคลซึ่งเป็นผู้บริหาร หรือจัดการโครงการและองค์กร นักธุรกิจ นักการเมือง เป็นต้น • ทำอย่างไร : ศึกษาปัจจัยซึ่งนำไปสู่ ผลสำเร็จเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ • ทำที่ไหน : เรียนรู้ร่วมกับคนอื่น ๆ

การเรียนรู้ 3 ประเภทที่กล่าวถึงข้างต้นมีส่วนช่วยสนับสนุนองค์ประกอบของการพัฒนาสังคม 4 เรื่องที่สำคัญ ได้แก่ (1) สร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการจ้างงานของสังคม (2) ส่งเสริมความเท่าเทียม การมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคมและการฟื้นฟูพัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรม (3) ปกป้องและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งในเมืองและท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืนของประเทศและสังคมโลก และ (4) ส่งเสริมการมีธรรมาภิบาลที่ดีในชุมชนเมืองและการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น

การเรียนรู้อย่างเป็นทางการ อย่างไม่เป็นทางการและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้ง 3 ประเภทนี้ มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนองค์ประกอบของการพัฒนาสังคม 4 เรื่องข้างต้นให้บรรลุผลสำเร็จได้ดังนี้

1. การเรียนรู้อย่างเป็นทางการ : ช่วยให้ผู้บุคคลพัฒนาทักษะและสำเร็จได้รับวุฒิจากการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการหางานทำและสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมและการพัฒนาในองค์กรภาครัฐและเอกชน

2. การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ : เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของต้นทุนทางสังคมทั้งบุคคลชุมชนและองค์กร การเรียนรู้นี้ถือเป็นการเชื่อมให้สังคมเมือง ชุมชนและท้องถิ่นยึดเข้าหากัน รวมทั้งยังทำให้เกิดความเฟื่องฟูในองค์กร ชุมชนและท้องถิ่น โดยเฉพาะหากผ่านการเรียนรู้ในขณะที่ทำงานจะช่วยทำให้ธุรกิจและการงานอาชีพรุ่งเรือง

3. การเรียนรู้ด้วยตนเอง : เป็นความตระหนักรู้และเข้ารับการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของบุคคล ชุมชนและองค์กรอย่างมีความตั้งใจเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อความสมดุลระหว่างการสร้างความมั่นคงและการมีส่วนร่วมทางสังคมของคนทุกกลุ่มที่สามารถมีชีวิตอยู่ด้วยความปลอดภัยอย่างยั่งยืนทั้งตนเอง ชุมชนและท้องถิ่น

4. คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องนี้ เป็นคำศัพท์หลักที่นักวิจัยและผู้ยกวางนโยบายได้พิจารณาความหมายจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ให้ความหมายหลากหลายในแต่ละคำศัพท์ ดังนั้น เพื่อการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยต่อไป นักวิจัยและผู้ยกวางนโยบายจึงได้สรุปให้ความหมายของคำศัพท์เพื่อการนี้ได้ดังนี้

การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนหรือคนเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิด คนสามารถเรียนได้จาก การได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้สื่อและเทคโนโลยี

การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน หมายถึง รูปแบบการจัดการถ่ายทอดความรู้โดยมีลักษณะยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จ การศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรที่จัดจะมีความเหมาะสมอย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

ของบุคคลหรือในแต่ละกลุ่มคน ซึ่งปกติผู้เรียนมักอยู่ในวัยที่ผ่านระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว และสำหรับผู้อยู่ในช่วงวัยเรียนระดับการศึกษา ภาคบังคับก็สามารถศึกษาได้ตามความสนใจ ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาความ สามารถในทักษะและพัฒนาความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ตามที่ผู้เรียน ต้องการ

การเรียนรู้ตามอัธยาศัย หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจาก ลักษณะหรือรูปลักษณะของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือเรียนรู้จาก ผลผลิตและการกระทำสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากมีผู้กระทำให้บังเกิดขึ้นทั้งโดยมี ผู้กระทำอย่างตั้งใจและมีได้ตั้งใจกระทำ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพล ทำให้ ทุกคนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

หลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมี เหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีของปัจเจกคนและกลุ่มคนในการใช้ ความรู้และมีคุณธรรมเพื่อดำรงอยู่และการปฏิบัติตนในทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการบริหารและพัฒนา ประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางและพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทัน ต่อโลกยุคปัจจุบัน

สังคมแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะของหน่วยงานหรือ ชุมชนที่ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องพร้อมๆ กันเกี่ยวกับ เรื่องอนุรักษ์ บำรุงรักษา ฟื้นฟู ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึกให้แก่สมาชิกได้ เรียนรู้ด้วยวิธีการผ่านผู้รู้ สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจากองค์ความรู้ต่างๆ ซึ่งทำให้สมาชิกสามารถ

สร้างความรู้ สร้างทักษะและมีระบบการจัดการความรู้ที่ดี รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งภายในและนอกกลุ่มสมาชิก ตลอดจนสามารถใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการดำเนินชีวิตให้มีความเหมาะสมกับสภาพของชุมชนนั้นๆ

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ในด้านต่างๆ ของการดำเนินชีวิตของคนไทยที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ รวบรวม และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลผู้มีความรู้และวิธีการปฏิบัติที่ได้มาจากประสบการณ์แต่ละประสบการณ์ แต่ละเรื่องและแต่ละสภาพแวดล้อม โดยมีเงื่อนไขของปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไปสำหรับการนำมาใช้แก้ไขปัญหา ทั้งนี้ ต้องอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้านคิดเองเป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนร่วมเสริมสร้างการผลิต รวมทั้งเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชน ส่งผลให้มีโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุและมีผลในตัวเอง จนกระทั่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้ มีพลังและสำคัญยิ่งเหล่านี้ ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตรอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงาน

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่รวบรวมความรู้และสรรพสิ่งที่มีคุณค่าที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงของแหล่งเรียนรู้นั้นๆ และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดใหม่ๆ ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการต่อยอดความรู้และเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนได้ โดยเฉพาะผู้อยู่ในวัยเรียนทั้งการศึกษา

ในระบบและการศึกษานอกระบบ รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่สนใจเรียนรู้ตาม
อัธยาศัย

ภูมิสังคม หมายถึง ลักษณะภูมิประเทศหรือทุนพื้นที่ทาง
กายภาพของคนที่อยู่รวมกันในขอบเขตที่ชัดเจนและวิถีการดำรงชีวิตหรือ
ลักษณะสังคมวัฒนธรรมที่เป็นความสัมพันธ์ของคนซึ่งมีอะไรๆ ร่วมกัน
ในพื้นที่ทางกายภาพ เหล่านั้น ดำรงอยู่อย่างมีตัวตนอย่างเป็นธรรมชาติ
สามารถจับต้องสัมผัสได้และเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้อง
กับคนได้

5. ลักษณะการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

การจัดการความรู้ให้แก่ประชาชนควรเป็นเนื้อหาสาระที่ประชาชน
ต้องการรู้และที่ประชาชนต้องการใช้ และการเพิ่มพูนทักษะที่จะนำไป
ประกอบอาชีพและเติมเต็มความรู้ความสามารถ รวมทั้งส่งเสริมทัศนคติ
ที่ดีต่องานที่ทำ ต่อตนเอง ต่อสมาชิกครอบครัว ต่อหน่วยงาน ต่อชุมชน
และต่อประเทศชาติ ประกอบกับเนื้อหาสาระที่จัดต้องเพื่อการรู้แจ้ง
เหล่านี้ ประชาชนทั่วไปควรได้รับจากการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและ
การเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่มีลักษณะการจัด ดังนี้

1) เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้แก่ชีวิตด้วยการส่งเสริม
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน คือ ส่งเสริมการมองโลกในแง่ดี
มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์และเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เชื่อถือ
โชคลาง และไร้เหตุผล

2) เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอาชีพ คือ การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพให้สูงขึ้น

3) เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านการติดต่อสื่อสาร คือ ต้องรู้หนังสือ สามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

4) เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข คือ มีความรู้และทักษะในการสร้างครอบครัวให้เป็นสุข เพราะหลายครอบครัวไม่เป็นสุข ไม่เลี้ยงลูก ลูกติดยาเสพติดและไม่ได้ดูแลลูก เป็นต้น

5) เพื่อความเป็นพลเมืองดี คือ มีความรู้และทักษะการมีส่วนร่วมตามหน้าที่พลเมือง ต้องมีความเข้าใจว่าทำไมต้องไปเลือกตั้ง และรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่สังคม

จากลักษณะการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ข้างต้น ทุกภาคส่วนต้องขับเคลื่อน โดยเฉพาะศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ เพราะเป็นแหล่งหรือที่รวมสาระความรู้และสรรพสิ่งที่มีประโยชน์ซึ่งอาจเป็นสถานที่หรือศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารและสาระความรู้หรือบุคคลที่เอื้อให้เกิดการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ให้แก่ประชาชน ดังนั้น ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะรัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยให้แก่ศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ให้มีจำนวนเพียงพอและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลทำให้ประชาชนชาวไทยทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเติมเต็มศักยภาพตนให้พร้อมต่อการต่อยอดความรู้และนำไปใช้ในวิถีชีวิตอันจะนำไปสู่ความสุขและมีความสงบเรียบร้อยของสังคมในภาพรวมได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 2

องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

บทนี้ เป็นการกล่าวถึงองค์ความรู้ต่อเนื่องจากบทที่ 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ประกอบด้วย

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ภูมิปัญญาไทย
3. สังคมแห่งการเรียนรู้

โดยสรุปมีรายละเอียดขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้

ดำเนินไปในทางสายกลางสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในการนี้ได้แก่

1.1 การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักปรัชญาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ คุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนา มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

1) กรอบลักษณะ เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และการมองโลกเชิงระบบการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2) คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

(1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

(2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความเพียงพอ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

(3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัย ทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนี้

(1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

(2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

5) แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

1.2 ประเด็นความพึงพอใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความพึงพอใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักวิจัยได้นำประเด็นเรื่องนี้มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำเนื้อหาสาระของร่างนโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย โดยมีประเด็นความพึงพอใจอย่างน้อย 7 ประการที่เกี่ยวข้องดังนี้ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2549)

- 1) พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกคนครบถ้วนไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
- 2) จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็นและทำลาย
- 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสานซึ่งได้ทั้งอาหาร สิ่งแวดล้อม และเงิน
- 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวเป็นชุมชนเข้มแข็งจะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้
- 5) ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
- 6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้นเศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากรากฐานทางวัฒนธรรมจึงจะมั่นคง

7) มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่รวบรวบเดี่ยวจน เดี่ยวรวย กะทันหัน เดี่ยวไม่มีกินมีใช้ ถ้าเป็นเช่นนั้นมนุษย์อาจตกในภาวะที่ทนไม่ไหว สุขภาพจิตเสีย แต่เศรษฐกิจที่พอเพียงจะทำให้สุขภาพจิตดีเนื่องจากมีความมั่นคง

กล่าวโดยสรุป จากสาระสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักอันนำไปสู่ให้บุคคลและชุมชนมีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาทตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

2. ภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาหรือความรู้ในชีวิตจริงที่มีอยู่เดิมในชุมชนตามที่คนไทย ได้สะสมด้วยประสบการณ์ มีกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่งและพัฒนาจนเกิดหลอมรวมเป็นแนวคิดเพื่อใช้แก้ปัญหาของการดำรงชีวิต และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ช่วยให้สังคมไทยนับแต่อดีตดำรงอยู่ได้อย่างสุขสงบสืบมา เหล่านี้ ถือได้ว่าภูมิปัญญามีสารัตถะที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศไทย ให้เจริญก้าวหน้าเรื่อยๆ มาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งภูมิปัญญาไทย ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่สังคมไทย ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิให้แก่คนไทย โดยมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในการนี้ได้แก่

2.1 ประเภทของภูมิปัญญาไทย ประกอบด้วย

1) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน คือ องค์ความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาในการปรับตัวโดยมีการเรียนรู้และสืบทอดต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชาติ ของคนในพื้นที่บ้านนั้นๆ หรือเป็นวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวบ้านในพื้นที่

2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ทักษะและวิธีการปฏิบัติของชาวบ้าน ที่ได้มาจากประสบการณ์แต่ละประสบการณ์ แต่ละเรื่องและแต่ละสภาพแวดล้อม โดยมีเงื่อนไขของปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป สำหรับการนำมาใช้แก้ไขปัญหา ทั้งนี้ ต้องอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้านคิดเอง เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิตรวมทั้งเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชกส่งผลให้มีโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุและมีผลในตัวเอง จนกระทั่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้ มีพลังและสำคัญยิ่ง เหล่านี้ ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงาน

3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความรู้ที่มีอยู่ทั่วไป ในสังคมชุมชนและในตัวผู้รู้เอง เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนนั้นๆ ที่เรียนรู้ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดว่าวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติจนเกิดปัญญาในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ จนกระทั่งสิ่งที่เรียนรู้มาจากหลายๆ เรื่องได้ถูกประกอบกันขึ้นแล้วตกผลึกเป็นองค์ความรู้ ซึ่งจัดว่าเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่ช่วยในการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาช่วยการจัดการและปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา จึงควรมีการสืบค้นรวบรวม ศึกษา ถ่ายทอด พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

4) ภูมิปัญญาไทย คือ องค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ของคนไทยที่เกิดจากการส่งเสริมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการ การเลือกสรร เรียนรู้ปรุงแต่งและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและ พัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับ ยุคสมัย

โดยสรุปองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ของการดำเนินชีวิตของคนไทย ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรุงแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา รวมทั้งจากการพัฒนาและต่อยอด องค์ความรู้โดยมีฐานคิดจากความเป็นชาติไทย เพื่อใช้แก้ปัญหาและ พัฒนาวิถีชีวิตของตนและคนไทยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในแต่ละยุค สมัยและสอดคล้องกับภูมิสังคมในแต่ละพื้นที่นั้นๆ เหล่านี้ เรียกว่า “ภูมิปัญญาไทย”

2.2 ลักษณะของภูมิปัญญาไทย ประกอบด้วย

- 1) เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)
- 2) แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
- 3) เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
- 4) เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม
- 5) เป็นแกนหลักหรือกระบวนการทัศน์ในการมองชีวิตเป็น ฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

6) มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

7) มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา

โดยสรุปลักษณะของภูมิปัญญาไทย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับสิ่งแวดล้อม และคนกับธรรมชาติ โดยคนมีกระบวนการทัศน์ มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ของตนเองในการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม อย่างเป็นองค์รวมซึ่งเป็นกิจกรรมทุกอย่างในชีวิต โดยเฉพาะในการใช้แก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมตลอดเวลา

2.3 กระบวนการเกิดภูมิปัญญาไทย

เป็นการเกิดจากบุคคลที่มีลักษณะใฝ่รู้ รักดี ทำดี และช่วยแก้ปัญหา ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้มีความสามารถในการได้มาขององค์ความรู้ในภูมิปัญญานั้นๆ จากกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

- 1) คิดสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง(ยังไม่มีใครทำได้มาก่อน)
- 2) สืบทอดจากบรรพบุรุษของครอบครัว
- 3) เรียนรู้จากผู้รู้
- 4) เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
- 5) เรียนรู้จากศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่น
- 6) เรียนรู้จากนับถือเชื่อ
- 7) เรียนรู้จากสื่อต่างๆ

จากข้อ 1)-7) นั้น ทำให้บุคคลได้องค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาเลือกสรรและปรับปรุง รวมทั้งได้ต่อยอดองค์ความรู้ตามขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ในแต่ละด้าน อาทิ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ เป็นต้น ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้นี้ได้ใช้ปฏิบัติกระทั่งส่งผลทำให้ได้ความเชี่ยวชาญที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ กล่าวคือ

- 1) มีความรู้
- 2) มีทักษะ
- 3) มีเทคนิค
- 4) มีแหล่งเรียนรู้
- 5) มีภาคีเครือข่าย
- 6) มีความสามารถถ่ายทอดหรือเผยแพร่องค์ความรู้ในเชิงประจักษ์ได้

3. สังคมแห่งการเรียนรู้

สังคมแห่งการเรียนรู้ คือ หน่วยงาน/ชุมชนที่ตระหนักถึงความจำเป็นของการเรียนรู้ว่าเป็นปัจจัยหลักสำหรับในยุคปัจจุบันที่จะช่วยสร้างความพร้อม สร้างพลังให้แก่ประชาชนในการเผชิญกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการพัฒนาตนเองและสังคมของตนได้อย่างเหมาะสมต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน ประชาชนในสังคมแห่งการเรียนรู้จะพยายามสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ของหน่วยงาน/ชุมชนของตน โดยมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในการนี้ ได้แก่

3.1 ลักษณะของสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) เป็นหน่วยงานหรือเป็นชุมชน ไม่จำกัดขนาด อาจจะเป็นหน่วยงาน/ชุมชนขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็ก และจะตั้งอยู่ที่ใดก็ได้

2) ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสังคมปัจจุบัน หน่วยงาน/ชุมชนที่มีการเรียนรู้เป็นปัจจัยหลักเท่านั้นที่จะสามารถควบคุมและพัฒนาความสามารถศักยภาพของคนในหน่วยงาน/ชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จะช่วยให้ประชาชนเข้าใจสภาพ เห็นแนวทาง เห็นภารกิจที่จะต้องปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจ

3) มีความพยายามที่จะวิเคราะห์สภาพของสังคมหรือหน่วยงาน/ชุมชนของตนเองเทียบกับสถานการณ์ในปัจจุบันว่าจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ต้องพัฒนาความรู้และทักษะอะไรแก่ประชาชน เช่น การเคลื่อนย้ายประชากร ความเติบโต ความเสื่อมถอยของอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีต่อระบบการสื่อสาร โดยต้องศึกษาและทำความเข้าใจและวางแผนทุกองค์ประกอบของสังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ

4) ใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหน่วยงาน/ชุมชน พัฒนาหน่วยงาน/ชุมชนด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ภายในหน่วยงาน/ชุมชนและจากประสบการณ์จากภายนอกที่อื่น ๆ

5) การดำเนินงานพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยร่วมมือแบบหุ้นส่วน (partnership) และเน้นหุ้นส่วนที่วางแผนในเชิงรุก (proactive partnership) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในที่นี้อาจจะเป็นบุคคล องค์กรท้องถิ่น หน่วยงานด้านการศึกษา

และการฝึกอบรมทุกระดับ นายจ้าง สถานประกอบการ สภาหอการค้า
หน่วยงานภาคธุรกิจ องค์กรศาสนา มูลนิธิ และองค์กรเพื่อการพัฒนา ฯลฯ

6) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มีค่าและเกิด
ประสิทธิภาพสูงสุด

7) ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแสดงความพยายามร่วมกัน
โดยไม่ลดทอนความแข็งแกร่งของแต่ละฝ่าย และใช้ความแข็งแกร่งที่มี
อยู่ส่งเสริมสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้การดำเนินการบรรลุ
วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน/ชุมชนในภาพรวม

8) ประชาชนจะได้รับการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนรู้
จนสามารถที่จะปรับตัว และสามารถหาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหาได้
ทั้งนี้ ไม่ว่าปัญหาหรือสถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

9) มุ่งให้หน่วยงาน/ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองภายใต้
สภาพแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่าง
รวดเร็ว

3.2 หลักการในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

การทำให้นักได้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นมีความจำเป็นเพราะ
เป็นการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การพัฒนาตนเองนี้ส่งผลนำไปสู่การ
พัฒนาการงานอาชีพและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น คนจะ
พัฒนาตนเองได้ต้องแสวงหาความรู้อยู่เสมอ จึงควรต้องมีแหล่งความรู้
หรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อไว้ให้ศึกษาค้นคว้า โดยให้มีแหล่งเรียนรู้
อยู่ทุกที่ ทุกเวลา มีคุณค่า น่าสนใจ และกระจายอยู่รอบตัวเรา ซึ่งทุกส่วน
และทุกฝ่ายของหน่วยงาน/ชุมชนสามารถเป็นได้ทั้งผู้ให้และผู้รับความรู้

ถ้าทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกันแล้ว หน่วยงาน/ชุมชนนั้นๆ ก็จะเป็น “สังคมแห่งการเรียนรู้” ได้

ในการพัฒนาหน่วยงาน/ชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ การศึกษาตลอดชีวิตนั้น มีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ประกอบด้วย

1) ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (partnership) การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคล หน่วยงาน/ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกระดับทั่วทั้งหน่วยงาน/ชุมชน และควรเป็นความร่วมมือแบบหุ้นส่วน กล่าวคือ เสมือนร่วมลงทุน ร่วมดำเนินงาน และมีส่วนร่วมในผลของการจัดกิจกรรม ถึงแม้องค์กรหรือหน่วยงาน/ชุมชนเหล่านี้ต่างมีภารกิจเฉพาะของตน แต่การมาร่วมมือแบบหุ้นส่วนจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนมีคุณค่ามากขึ้น ประโยชน์ของความร่วมมือแบบหุ้นส่วน ได้แก่

- (1) เป็นกลไกที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง
- (2) เป็นการนำจุดเด่น นำความเชี่ยวชาญของแต่ละฝ่ายมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด
- (3) เป็นการสร้างวิธีการทำงานร่วมกันเพื่ออนาคต เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยาวนาน

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน (participation) ควรส่งเสริมให้ประชาชนในหน่วยงานทุกฝ่ายหรือชุมชนทุกกลุ่มทุกสาขาอาชีพได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงในหน่วยงาน/ชุมชนของตนเอง ได้แก่ ร่วมกำหนดเป้าหมายทิศทางการพัฒนาหน่วยงาน/ชุมชน ร่วมวางแผน ร่วมจัดกิจกรรม ร่วมรับบริการและร่วมประเมินผลกิจกรรม

3) ความสามารถในการดำเนินการ (performance) เพื่อที่จะรู้ว่าการดำเนินงานพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้มีความก้าวหน้าเพียงใดนั้น และเพื่อพิจารณาว่าคณะผู้ดำเนินงานพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ของหน่วยงาน/ชุมชนมีความสามารถในการดำเนินการเพียงใด สามารถทำได้โดยเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการดำเนินงานกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน/ชุมชนที่ได้กำหนดไว้หรืออาจเปรียบเทียบกับหน่วยงาน/ชุมชนที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้จากแห่งอื่น ๆ

3.3 กระบวนการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้

หน่วยงานหรือชุมชนที่เรียกตนเองว่าเป็น “สังคมแห่งการเรียนรู้” จะต้องมีขั้นตอนพื้นฐานในการพัฒนาหน่วยงานหรือชุมชนของตนเพื่อนำไปสู่ความเป็นลักษณะสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานในพื้นที่ซึ่งมีอะไรเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการจัดกิจกรรม/งาน/โครงการ/แผนงานภายในพื้นที่ซึ่งยังไม่เป็นไปตามภูมิสังคมของตน จากนั้นจึงดำเนินการกำหนดวัตถุประสงค์ว่าพื้นที่ที่จะพัฒนาอะไรเป็นหลักสำคัญที่สอดคล้องกับภูมิสังคมอันจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ที่ดีกว่าเดิม ทั้งนี้ ใช้การศึกษาและการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการเติมเต็มประสบการณ์และการจัดการความรู้ให้แก่มวลสมาชิก

2) กำหนดกลุ่มคน เพื่อเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ให้รับผิดชอบกิจกรรม/งาน/โครงการ/แผนงาน ด้านสร้างและพัฒนาให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในขั้นต้นให้กำหนดตัวแทนที่เกี่ยวข้องต่อหน่วยงาน/ชุมชนนั้นๆ โดยพิจารณาจากกลุ่มดังต่อไปนี้

- (1) บัณฑิตบุคคลที่เป็นตัวหลักหรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากส่วนใหญ่ของหน่วยงาน/ชุมชน
- (2) สถาบันต่าง ๆ ที่เป็นตัวหลัก เป็นองค์กรที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนเกือบทุกอย่าง
- (3) องค์กรศาสนาหรือมูลนิธิต่างๆ ที่เป็นหลัก
- (4) กลุ่มที่เป็นแกนกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ร่วมกันเพื่อมีบทบาททำงานพัฒนาและจัดให้บริการเพื่อมีส่วนร่วม
- (5) กลุ่มสนใจ เป็นบุคคลที่ให้ความสนใจและติดตามความเคลื่อนไหวในงานพัฒนาทั้งภายในและภายนอกของหน่วยงาน/ชุมชน
- (6) นายจ้างที่เป็นตัวหลัก เป็นภาคเอกชน บริษัท ห้างร้าน และสถานประกอบการ โดยนายจ้างนี้ต้องมีลูกจ้างอยู่ในกำกับดูแลหรือเทียบเท่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs (Small and Medium Enterprises)
- (7) ผู้มีประโยชน์ได้เสียอื่นๆ

เมื่อได้ดำเนินการตามกระบวนการกำหนดกลุ่มคนแล้ว จากนั้นให้สรรหาประธาน รองประธาน เลขานุการ กรรมการและตำแหน่งต่างๆ เพื่อการเอื้ออำนวยและขับเคลื่อนการดำเนินงาน รวมทั้งง่ายแก่การประสานงานและติดตามงาน โดยการสมัครใจหรือลงประชามติภายในกลุ่ม

3) แสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินการตามที่ได้มีผู้รับผิดชอบตามข้อ 2) คือกำหนดกลุ่มคนแล้ว โดยมีตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรม/งาน/โครงการ/แผนงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ ในเบื้องต้นตัวแทนต้องสร้างความเข้าใจเนื้อหา

สาระตามที่กำหนดไว้จากข้อ 1) คือกำหนดวัตถุประสงค์สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้แล้ว จากนั้นร่วมกันแสวงหาความร่วมมือในการดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนด้วยวิธีการเสริมสร้าง เกื้อหนุนและเติมเต็มซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามที่ต้องการให้จงได้

4) บริหารงานจัดกิจกรรม เป็นการดำเนินการตามที่ได้กำหนดกิจกรรม/งาน/โครงการ/แผนงานเพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติ โดยให้คำนึงถึงหลักการบริหารแบบการมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล ประโยชน์ส่วนรวมและควรลดข้อจำกัดในการบริหารการจัดการ รวมทั้งการบริหารงานจัดกิจกรรมควรให้สอดคล้องกับภูมิสังคมของแห่งนั้นๆ ด้วย

5) ประเมินผลสำเร็จ เป็นการหาผลสำเร็จของการทำกิจกรรม/งาน/โครงการ/แผนงานเพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุงงานต่อๆ ไป โดยดำเนินการประเมินผลสำเร็จในมิติต่างๆ ของการดำเนินการตั้งแต่ริเริ่มกระทั่งจบกระบวนการดำเนินงาน สำหรับการกำหนดระยะเวลาการประเมินผลสำเร็จนั้น อาจจะรายเดือน รายสามเดือน รายหกเดือน และสิ้นปีงบประมาณ ทั้งนี้ ให้ผู้เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ ส่วนทีมผู้ประเมินอาจใช้ทั้งบุคลากรภายในพื้นที่และทีมประเมินจากภายนอกพื้นที่ อย่างไรก็ตามผลการประเมินในมิติปัญหาอุปสรรคควรนำเสนอข้อมูลให้เป็นที่ประจักษ์ด้วย

3.4 สังคมแห่งการเรียนรู้กับการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

ในโลกยุคใหม่มีการเรียนรู้เกิดได้ตลอดเวลา เกิดได้กับทุกคนและทุกคนเรียนรู้ได้ไม่ใช่เพียงแค่จากครูในระบบการศึกษาเท่านั้น แต่สามารถเรียนรู้ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์และสัมผัสกับแหล่งเรียนรู้และ

แหล่งข้อมูลข่าวสาร ทั้งที่มาจากสื่อต่าง ๆ และสถานที่ของแหล่งเรียนรู้นั้นๆ ผู้เรียนจึงมิได้หมายถึงนักเรียนที่เรียนในสถานศึกษาปกติ แต่หมายถึงคนทุกคนและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต

หน่วยงาน/ชุมชนที่ตระหนักถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ ด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งถือได้ว่าหลักสำคัญของความเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพราะสังคมแห่งการเรียนรู้ได้มุ่งใช้การศึกษาและการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและเพิ่มเติมศักยภาพของประชาชนในการกำกับดูแลของหน่วยงาน/ชุมชนนั้นๆ ดังนั้น สังคมแห่งการเรียนรู้กับการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นเรื่องที่แยกออกจากกันโดยเด็ดขาดไม่ได้ ดังนั้น เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการในเรื่องนี้ หน่วยงาน/ชุมชนที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน/ชุมชน โดยการวิเคราะห์ที่ก่อนว่าสภาพปัจจุบันของหน่วยงาน/ชุมชนเป็นอย่างไร และควรจะต้องพัฒนาความรู้และทักษะใดบ้างจึงจะเท่าทันกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปและสอดคล้องกับภูมิสังคม ณ แห่งนั้นๆ จากนั้นให้ส่งเสริมการศึกษาและจัดเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมอยู่เสมอ

การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยหรือเรียกรวมว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” โดยความเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้จะให้ความสำคัญกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมากยิ่งขึ้นเพราะเป็นการศึกษาที่ปรับได้และมีความยืดหยุ่นตามสภาพความเปลี่ยนแปลงและยังเป็นการศึกษาเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อบุคคลและกลุ่มคน ทั้งที่อยู่ในวัยเรียนและพ้นจากวัยเรียนไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้คนมีสมรรถนะและเติมเต็มศักยภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่

พันวัยเรียนในระบบขั้นเรียนไปแล้วซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่ยาวนานกว่าวัยเรียนหลายเท่า หากหน่วยงาน/ชุมชนใดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้กลุ่มผู้ที่พันวัยเรียนเขาเหล่านี้จะได้รับการเอาใจใส่และมีดูแลอย่างเป็นระบบ

การศึกษาที่มีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงอายุ เพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในสภาวะการณปัจจุบันความจำเป็นของการศึกษาจะชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้นเกินกว่าที่จะใช้ความรู้จากในห้องเรียนช่วยได้

ดังนั้น ในความเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้จะมีการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน/ชุมชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น โดยสามารถจัดข้อจำกัดในโอกาสการเรียนรู้ เช่น เรื่องความห่างไกล ความไม่มีเวลา ความไม่มีทุนทรัพย์ ฯลฯ สิ่งที่ดีให้ประชาชนได้เรียนรู้จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนเพราะได้กำหนดมาจากสภาพความต้องการของชุมชน ประชาชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ เกิดความตระหนักจะช่วยเหลือร่วมมือเพื่อพัฒนาหน่วยงาน/ชุมชนของตนเองและที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักจะทำให้เกิดการศึกษาคือต่อเนื่องอันเป็นหลักการสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

3.5 ลักษณะความแตกต่างระหว่างสังคมโรงเรียนกับสังคมแห่งการเรียนรู้

ลักษณะความแตกต่างระหว่างสังคมโรงเรียนกับสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างสังคมโรงเรียนกับสังคมแห่งการเรียนรู้

เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง	
สังคมโรงเรียน	สังคมแห่งการเรียนรู้
1. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในทรัพยากรมนุษย์ และความอยู่รอดของสภาวะจิตใจ	1. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อและความศรัทธาในศักยภาพ เสรีภาพ และจิตวิญญาณของมนุษย์
2. การศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อได้ใบปริญญา มีงานทำ และ หายรายได้	2. การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการสร้างสรรค์ที่มีความหมาย ความเข้าใจ และการปฏิบัติได้จริง
3. วิสัยทัศน์ และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความสำเร็จ และความก้าวหน้า กำหนดขึ้นโดยคนไม่กี่คน	3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ของตนเองและสร้างร่วมกับคนอื่น ๆ ในขณะที่เดียวกันก็พร้อมที่จะทำทลายและปฏิเสธความคิดในการพัฒนาที่ไม่มีคามยุติธรรม

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างสังคมโรงเรียน
กับสังคมแห่งการเรียนรู้ (ต่อ)

เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง	
สังคมโรงเรียน	สังคมแห่งการเรียนรู้
4. มุ่งเน้นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ผู้เรียนเพื่อเข้าสู่สังคม	4. ดูแลอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ และเกิดใหม่ ของชุมชน/ระบบที่มีความยุติธรรม และมีความหมาย
5. การสอน การส่งผ่านและการจดจำข้อมูล	5. การเรียนรู้ การเข้าใจ การสร้างองค์ความรู้ และการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับปัญญา
6. ความเป็นปัจเจกบุคคล เห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเอง และการแข่งขัน	6. การร่วมมือ การให้ การแบ่งปัน และการเลี้ยงดูฝึกอบรมเพื่อทำในสิ่งที่ดีสำหรับทุกคน
7. ตัดขาดความเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นของพวกเขา	7. ส่งเสริมความเชื่อมโยงที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในหมู่บ้านและระหว่างชุมชนท้องถิ่น
8. การค้นพบและให้คุณค่าแก่ศักยภาพของคนเพียงไม่กี่คน	8. การค้นพบและการพัฒนาศักยภาพที่ซ่อนอยู่ของทุกคน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างสังคมโรงเรียน กับสังคมแห่งการเรียนรู้ (ต่อ)

เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง	
สังคมโรงเรียน	สังคมแห่งการเรียนรู้
9. เสริมสร้างและสร้างสรรค์ระบบ การแบ่งชั้นและความไม่เท่าเทียมกัน	9. ทำลายและทำลายระบบการ แบ่งชั้น และสร้างความสัมพันธ์ที่ เท่าเทียม
10. การดำเนินการและการวางแผน ตามกลไก	10. การพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป และการทำให้เกิดเป็นจริงขึ้นมา โดยประชาชน
11. โดยปกติเป็นความริเริ่มของ รัฐบาล ซึ่งกำหนดบทบาทของรัฐบาล องค์การที่มีใช้รัฐบาลและประชาชน มีการกำหนดไว้แล้วล่วงหน้าและมี ลักษณะที่คงที่	11. ความริเริ่มต่างๆ มาจากประชาชน ซึ่งเกิดขึ้นจากความสนใจ แรงกระตุ้น ที่แท้จริง และความต้องการที่แท้ จริงของประชาชน บทบาทของ ประชาชนค่อยๆ พัฒนาขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พร้อมกับกระบวนการทางความ คิดอย่างต่อเนื่องของตนเอง/ความ ริเริ่ม/การเจรจาหารือ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างสังคมโรงเรียน
กับสังคมแห่งการเรียนรู้ (ต่อ)

เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง	
สังคมโรงเรียน	สังคมแห่งการเรียนรู้
12. โรงเรียนและวิทยาลัยเป็นเสมือนโรงงานและสถาบันของความคิดที่มีการควบคุม	12. โรงเรียนและวิทยาลัยเป็นชุมชนหรือองค์กรแห่งการเรียนรู้
13. โรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดการศึกษา	13. ความรับผิดชอบในการศึกษาเป็นของแต่ละบุคคลและชุมชน
14. การศึกษาถูกมองว่า เกิดขึ้นในโรงเรียนและวิทยาลัย	14. การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นในทุกแห่งและกลุ่มทางสังคมได้รับความสำคัญในการให้การเรียนรู้
15. ครูเท่านั้นที่ให้ความรู้อยู่ในโรงเรียน	15. ทุกคนเป็นครูและผู้เรียน

3.6 ลักษณะความแตกต่างระหว่างชุมชนทั่วไปกับสังคมแห่งการเรียนรู้

ลักษณะความแตกต่างระหว่างชุมชนทั่วไปกับสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างได้ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างชุมชนทั่วไปกับสังคมแห่งการเรียนรู้

เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง	
ชุมชนทั่วไป	สังคมแห่งการเรียนรู้
1.ระบบการศึกษามีการเชื่อมโยงกับองค์กรที่ไม่เป็นทางการน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคชุมชนและอาสาสมัคร	1. ใช้ทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ในส่วนของการศึกษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
2. ภาคเอกชนและภาคการศึกษาแข่งขันกัน การเข้าถึงระบบการฝึกอบรมของทั้ง 2 ภาค ของชุมชนมีจำกัด	2. หันส่วนเพื่อการศึกษาและเศรษฐกิจ แบ่งปันทรัพยากรการ ฝึกอบรม
3. การศึกษาทางวิชาการถูกมองว่ามีเกียรติ ในขณะที่การฝึกอบรมไม่ได้รับคุณค่าความสำคัญ	3. การเรียนรู้ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงการศึกษาและการฝึกอบรม

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างชุมชนทั่วไปกับ
 สังกศคมแห่งการเรียนรู้ (ต่อ)

เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง	
ชุมชนทั่วไป	สังศคมแห่งการเรียนรู้
4. ทุนทางปัญญาและสังศคม ไม่ได้ รับการยอมรับ และส่วนใหญ่ไม่ได้ ใช้ประโยชน์	4. ทุนทางปัญญาและสังศคมได้รับ ความสำคัญและใช้เพื่อสร้างความ ได้เปรียบในการแข่งขัน
5. การศึกษาถือว่าเป็นต้นทุน	5. การเรียนรู้ถือว่าเป็นการลงทุน
6. การเรียนรู้ถูกมองว่า เป็นกิจกรรม ของแต่ละบุคคลเพื่อผลประโยชน์ ส่วนตัว	6. การเรียนรู้ถูกมองว่าเป็นกระบวนการ ทางสังศคมซึ่งนำไปสู่ความได้เปรียบ ของชุมชนในการแข่งขันสำหรับ การพัฒนาเศรษฐกิจ
7. การพัฒนาของชุมชนขึ้นอยู่กับ นโยบาย การวางแผนจากส่วนกลาง	7. ชุมชนรุ่งเรืองบนความมีอิสระใน การปกครองตนเองและการปกครอง ท้องถิ่น
8. นวัตกรรมเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และถูกมองว่าเป็นการคุกคามทาง การแข่งขัน โดยคนอื่นๆ ในชุมชน	8. นวัตกรรมได้รับการสนับสนุน โดยการเรียนรู้ที่มีการตอบโต้ในหมู่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ภายในชุมชน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างชุมชนทั่วไปกับ
สังคมแห่งการเรียนรู้ (ต่อ)

เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง	
ชุมชนทั่วไป	สังคมแห่งการเรียนรู้
9. โอกาสในการเรียนรู้ไม่เท่าเทียม ขาดๆ หายๆ ไม่มีคุณสมบัติ เสมอปลาย ถูกจัดให้เพื่อประโยชน์ แก่ชนชั้นสูง	9. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอด ชีวิต ได้รับการพัฒนาโดยรวม เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้ สำหรับ ทุกคน
10. การเข้าถึงเทคโนโลยีทาง การ เรียนรู้มีจำกัด และมีเครือข่าย เชื่อมโยงนอกชุมชนน้อย	10. ทุกคนเข้าถึงในเทคโนโลยีการ เรียนรู้สำหรับการสร้างเครือข่าย ภายในและระหว่างชุมชน
11. การเข้าถึงโอกาสทางด้านสุขภาพ และการเรียนรู้มีจำกัด หรือไม่มีเลย	11. มีข้อมูลวิชาการและงานวิจัย เข้าถึงได้ง่ายสามารถศึกษาและ เรียนรู้ทำความเข้าใจตามความ สนใจเพื่อการป้องกัน สามารถช่วย ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล สุขภาพ ปัญหาอาชญากรรม และ โครงการ ทางสังคม
12. มีบุคคลบางคนเท่านั้นที่ส่งเสริม คุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต	12. การพัฒนาวัฒนธรรมการเรี นรู้ตลอดชีวิตเป็นเป้าหมายของ ชุมชน

กล่าวโดยสรุป จากข้อ 3.5-3.6 เป็นการดำเนินการที่มุ่งการพัฒนาศักยภาพคนถึงแม้ว่าปัจจุบันผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูงขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาในเชิงคุณภาพการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องเร่งพัฒนาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากระบบการศึกษาในปัจจุบันเป็นระบบคิดแยกส่วนออกจากวิถีชีวิต โดยเอาตำราหรือวิชาเป็นตัวตั้ง ซึ่งเป็นความรู้นอกตัว ยังไม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาให้รู้จักชีวิตหรือรู้จักตัวเองได้เท่าที่ควร ดังนั้น หากการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามลักษณะสังคมแห่งการเรียนรู้ตามที่กล่าวมาข้างต้นจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง มีจริยธรรมและสามารถนำความรู้ที่เชื่อมโยงทั้งหลักวิชาและประสบการณ์ความรู้จากชีวิตจริงมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม อันทำให้สามารถพึ่งตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นได้ต่อไป

บทที่ 3

แนวทางการพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้ นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย สามารถสรุปแนวทางการพัฒนานโยบายได้ดังนี้

1. คุณลักษณะและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้
2. บทบาทและหน้าที่การจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม
4. มาตรฐานการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

5. การขับเคลื่อนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. คุณลักษณะและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย มีคุณลักษณะและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ซึ่งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนและควรให้ความสำคัญของความเชื่อมโยงกลไกการปฏิบัติ มี 8 เรื่อง ได้แก่

- 1) ความหลากหลายของทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้
- 2) ความโดดเด่นของทรัพยากรในการเรียนรู้
- 3) ความน่าสนใจของทรัพยากรที่มีอยู่ในการเรียนรู้
- 4) ความหลากหลายขององค์ความรู้ที่มีอยู่ในการเรียนรู้
- 5) การเข้าถึงและโอกาสการได้รับการเรียนรู้
- 6) กิจกรรมภาคปฏิบัติ
- 7) การดูแลรักษาสภาพทรัพยากรการเรียนรู้และสภาพ

แวดล้อม

8) ความพร้อมของปัจจัยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น วิทยากร ผู้แนะนำ และสื่อประเภทต่างๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ นิทรรศการ ป้าย เป็นต้น

2. บทบาทและหน้าที่การจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

การจัดการเรียนรู้ทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ เอกชนและชุมชน จะสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อประชาชนทั่วไป ควรมีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1) จัดการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย : สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในทุกระดับและทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้การจัดต้องเหมาะสมกับสภาวะความพร้อมของภูมิสังคมในแต่ละพื้นที่

2) สร้างกระบวนการเรียนรู้ในปรัชญาการศึกษาและเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง : เป็นการศึกษาและเรียนรู้ด้วยระบบเปิดและเป็นองค์กรเปิด สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิตและสภาพทางเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่น

3) เน้นการเรียนรู้เพื่อการต่อยอดและการพัฒนา : เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้มีศักยภาพในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และการจัดการเรียนนอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยสามารถเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นทั้งสถานศึกษาและชุมชนในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดและตามความสนใจ ในขณะเดียวกันก็ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อให้องค์ความรู้ต่างๆ ได้รับการเผยแพร่และถ่ายทอดไปในวงกว้าง

4) เน้นการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ : โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้เรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย สำหรับลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้และใช้เป็นที่พักพิงไว้ให้แก่ประชาชนทั่วไป

5) จัดให้มีแหล่งข้อมูล : ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ ทั่วประเทศ

6) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของแหล่งข้อมูล : เพื่อให้ผู้เรียนจากทั่วทุกภูมิภาคสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงและเพียงพอ

3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม

องค์กรหลักในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนโดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นั้น ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม ควรให้ความสำคัญและคำนึงถึงเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้เรียน : ควรจัดการเรียนรู้ให้ทุกกลุ่มอายุ
- 2) สาระความรู้ : การจัดการเรียนรู้ต้องยืดหยุ่น หลากหลาย ตามสภาพและความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งเอื้อให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และมี

การนำเสนอสาระความรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การนำเสนอในรูปแบบเกมส์ กรณีตัวอย่างบทบาทสมมุติ โปรแกรมสำเร็จรูป การตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่มและการปฏิบัติจริง เป็นต้น

3) สื่อ : จัดทำสื่อให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงข้อมูลโดยใช้ระบบเชื่อมต่อตรง (on-line) มีการจัดทำ homepage และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทุกประเภทที่เอื้อให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูล/องค์ความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ตลอดชีวิต

4) การเทียบโอน : เปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงทักษะและความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งจะมีความสำคัญแตกต่างกันออกไป

5) การวัดและประเมินผล : ให้มีการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ ไปพร้อมๆ กับการวัดและประเมินผล ผู้เรียน โดยพิจารณาจากขีดความสามารถและศักยภาพของผู้เรียน การวัดและประเมินผลนี้ควรดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้นั้นๆ และชุมชน

4. มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของระบบโรงเรียน

และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

การพิจารณามาตรฐานการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างแนวทางการพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้ของระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงและภูมิปัญญาไทย ควรพิจารณามาตรฐานการจัดการเรียนรู้
นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ
คุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้น
ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง
สำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล
และการประกันคุณภาพทางการศึกษา เป็นมาตรฐานที่เปิดกว้างและ
ยืดหยุ่น เพื่อให้การศึกษามีความหลากหลายในรูปแบบ ลักษณะ วิธีการ
และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและเป็นมาตรฐานที่นำไปสู่ภาคปฏิบัติได้
ควรกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติทั่วประเทศ
ดังนี้

1) มาตรฐานด้านปัจจัยพื้นฐานด้านโครงสร้างทางกายภาพ
ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 1 การจัดองค์กร / โครงสร้างการบริหาร
ชัดเจนและมีการบริหารอย่างเป็นระบบ
ครบวงจร

มาตรฐานที่ 2 อาคารสถานที่ทำงานและจัดแสดงครบ
องค์ประกอบของกิจการแหล่งเรียนรู้
แต่ละประเภท

มาตรฐานที่ 3 บุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในแหล่งเรียนรู้
มีความรู้ความชำนาญในการจัดกิจกรรม
ภายในแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้าง
กระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกระบบ

มาตรฐานที่ 4 ทักษะในการบริหารจัดการ และวัตถุประสงค์
จัดแสดงมีความพร้อมในการจัดกระบวนการ
การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนทุกระบบ

2) มาตรฐานด้านกระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 5 การรวบรวมจัดหาวัสดุ

มาตรฐานที่ 6 การจัดทำทะเบียนวัสดุ

มาตรฐานที่ 7 การศึกษาวิจัย

มาตรฐานที่ 8 การอนุรักษ์

มาตรฐานที่ 9 การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรภาครัฐ
และเอกชน

มาตรฐานที่ 10 การจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับ
การศึกษาทุกระดับและทุกระบบ

มาตรฐานที่ 11 การควบคุมคุณภาพ การติดตามและ
ประเมินผล

3) มาตรฐานด้านผลผลิต ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนเห็นคุณค่า และภูมิใจใน
ภูมิปัญญาไทย ศิลปะ และวัฒนธรรม
ที่ดีงามของไทย

มาตรฐานที่ 13 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย
ทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรม

มาตรฐานที่ 14 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์
ส่วนร่วม อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ในแต่ละมาตรฐานมีกรอบดัชนีตัวชี้วัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านปัจจัยพื้นฐานด้านโครงสร้างทางกายภาพ

มาตรฐานที่ 1 การจัดองค์กร/ โครงสร้างการบริหารชัดเจนและมีการบริหาร
อย่างเป็นระบบ ครบวงจร

ตัวชี้วัด :

1. มีพันธกิจของแหล่งเรียนรู้ตามแนวนโยบายของรัฐ
เป็นเอกสารแสดงอย่างชัดเจนและเพียงพอ
2. มีแผนงาน/ โครงการที่ชัดเจนทั้งระยะสั้นและระยะยาว
3. มีการกำหนดกระบวนการที่นำแผนงาน/ โครงการลง
สู่การปฏิบัติทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (1) มีประกาศนโยบายให้เจ้าหน้าที่
ทราบทุกระดับเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามพันธกิจที่กำหนดไว้
(2) มีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน
ให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองภารกิจในฐานะแหล่งเรียนรู้ และ
(3) มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน
4. มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรที่สอดคล้องกับนโยบาย
5. มีการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง
6. มีการติดตามและประเมินผลตามแผนงาน/ โครงการ
และตัวชี้วัด
7. มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการ
ดำเนินงาน

มาตรฐานที่ 2 อาคารสถานที่ทำงานและที่จัดแสดงครบองค์ประกอบ ของกิจการแหล่งเรียนรู้

ตัวชี้วัด :

1. ทำเลที่ตั้งของอาคารสถานที่ ได้แก่
 - 1) มีการคมนาคมสะดวก
 - 2) มีระบบสาธารณูปโภคพร้อม
 - 3) มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
 - 4) พื้นที่พอเพียงสำหรับการบริการและการขยาย

แหล่งเรียนรู้

2. องค์ประกอบของอาคารสถานที่ ได้แก่
 - 1) มีระบบโครงสร้างที่มั่นคง แข็งแรง เหมาะสมกับ

สิ่งที่แสดง

- 2) มีระบบไฟฟ้าและแสงสว่างที่เหมาะสมกับการ
อนุรักษ์วัตถุที่มีค่า

- 3) การแบ่งสัดส่วนอาคารสถานที่ที่เหมาะสม ระหว่าง
ส่วนบริการสาธารณะ ส่วนบริการการศึกษา และส่วนปฏิบัติการด้าน
บริหาร วิชาการ และสงวนรักษา

- 4) ส่วนบริการสาธารณะ มีบริการต่อไปนี้เป็นเพียงพอ
เหมาะสม ทันสมัย และดึงดูดความสนใจ เช่น ที่จำหน่ายบัตร ห้องรับฝากของ
ที่ติดต่อสอบถาม ร้านค้าหนังสือ สิ่งพิมพ์/ ของที่ระลึก ร้านอาหาร สถานที่พัก/
ต้อนรับผู้เข้าชม ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ห้องสุขาสำหรับคนทั่วไปและ
ผู้พิการ และที่จอดรถ เป็นต้น

5) ส่วนบริการการศึกษา มีการจัดส่วนของสถานที่ให้บริการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ เช่น ห้องประชุม/บรรยาย ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องเก็บของให้ยืม และห้องสมุด เป็นต้น

6) ส่วนปฏิบัติการด้านบริหารวิชาการ และสงวนรักษา มีการจัดสัดส่วนอย่างเหมาะสม มีความปลอดภัย และเอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ห้องทำงาน ห้องคลัง ห้องปฏิบัติการ สงวนรักษา ห้องปฏิบัติงานช่าง/เทคนิค ห้องปฏิบัติงานฝ่ายศิลปกรรม และห้องควบคุมความปลอดภัย เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านการรักษาความปลอดภัย (Security) ได้แก่

1) มีแผนการรักษาความปลอดภัยอย่างชัดเจนเกี่ยวกับ (1) การปกป้องวัตถุภายในแหล่งเรียนรู้ (2) การป้องกันภัยที่จะเกิดกับอาคารสถานที่ (3) การป้องกันภัยที่จะเกิดแก่บุคลากรของแหล่งเรียนรู้ และ (4) การป้องกันภัยที่จะเกิดแก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชม

2) มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในระบบรักษาความปลอดภัย

3) มีการป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่เจ้าหน้าที่จากสารเคมีที่ใช้ในกระบวนการของการสงวนรักษา

มาตรฐานที่ 3 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในแหล่งเรียนรู้มีความรู้ ความชำนาญ ในการจัดกิจกรรมภายในแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกระบบ

ตัวชี้วัด :

1. มีเจ้าหน้าที่ที่มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง
2. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณเพื่อตอบสนองภารกิจในฐานะแหล่งเรียนรู้
3. มีการจัดทำเอกสารแสดงหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจนถึงความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติ
4. มีทัศนคติและวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยเข้าใจพัฒนาการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
5. มีการฝึกอบรมให้บุคลากรทุกระดับมีความเข้าใจขั้นตอน เทคนิค วิธีการ และกฎบัตรสากลในการสงวนรักษา การอนุรักษ์ การบูรณะและปฏิสังขรณ์ และสามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงคุณภาพของการดำเนินงานด้วย
6. เจ้าหน้าที่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำเกณฑ์การตัดสินใจวิธีการรวบรวมข้อมูล อนุรักษ์ และบูรณะปฏิสังขรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานวิชาการ
8. มีการส่งบุคลากรไปร่วมการฝึกอบรม/ดูงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแต่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ชมเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 4 ทรัพยากรในการบริหารจัดการเกี่ยวกับวัตถุจัดแสดง มีความพร้อมในการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนทุกระบบ

ตัวชี้วัด :

1. มีแผนงาน/ โครงการในการใช้งบประมาณเพื่อการบริหารจัดการอย่างชัดเจน
2. มีการจัดทำรายละเอียดและแผนปฏิบัติการแสดงการใช้งบประมาณอย่างชัดเจน
3. มีการบันทึกรายได้ที่จัดเก็บจากผู้เข้าชมอย่างมีระบบ และสามารถตรวจสอบได้
4. มีการจัดสรรรายได้เพื่อการดำเนินงานพัฒนาภายในแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถตรวจสอบได้
5. มีการจัดหารายได้จากการจัดจำหน่ายของที่ระลึก ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของเอกสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือ และสิ่งของที่ระลึกต่าง ๆ
6. มีการประเมินผลประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณ และเงินรายได้อื่นๆ ในแต่ละปีอย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการ
7. มีการจัดแสดงนิทรรศการถาวรที่มีความดึงดูดใจให้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และกลับเข้ามาชมเป็นครั้งที่สอง
8. มีการจัดนิทรรศการพิเศษโดยนำวัตถุสิ่งของที่มีอยู่มาหมุนเวียนแสดงอย่างสม่ำเสมอ
9. มีการบรรยายพิเศษ/จัดสัมมนาในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของและเรื่องต่าง ๆ ภายในแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนและบุคคลทั่วไป
10. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม เพื่อเชิญชวนให้คนมาเข้าชมอย่างต่อเนื่อง

2. มาตรฐานด้านกระบวนการดำเนินงาน

มาตรฐานที่ 5 การรวบรวมจัดหาวัสดุสิ่งของ
ตัวชี้วัด :

1. มีการศึกษาสำรวจแหล่งที่มีวัสดุสิ่งของต่าง ๆ อย่าง
สม่ำเสมอ
2. มีการทำบัญชีจัดแยกประเภทของวัสดุสิ่งของที่มีค่า
ภายในแหล่งเรียนรู้ว่ามีความสอดคล้องกับประเภทของแหล่งเรียนรู้
มีจำนวนเท่าไร และไม่สอดคล้องมีจำนวนเท่าไร เพื่อสะดวกต่อการ
บริหารจัดการ การควบคุมคุณภาพ และการซ่อมสงวนรักษา
3. มีวิธีการรวบรวม เช่น ซื้อ แลกเปลี่ยน ขอยืม ขอบริจาค
และการได้มาถูกต้องตามกฎหมาย
4. มีการตรวจสอบบัญชีวัสดุและสิ่งของเป็นประจำทุกปี

มาตรฐานที่ 6 การจัดทำทะเบียนวัสดุ
ตัวชี้วัด :

1. มีการจัดทำทะเบียนวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่ปรากฏ
ภายในแหล่งเรียนรู้และภายในชุมชน เพื่อสะดวกในการศึกษา และการซ่อม
สงวนรักษา
2. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศมาใช้ในระบบการ
จัดทำทะเบียน

มาตรฐานที่ 7 การศึกษาวิจัย

ตัวชี้วัด :

1. มีการแสวงหาความรู้และข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้
2. เจ้าหน้าที่มีความสามารถในการศึกษา วิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. เจ้าหน้าที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ไขสถานการณ์ได้
4. มีการเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาวิจัยจากภายนอกเข้ามาทำการศึกษาวิจัยวัตถุประสงค์ของภายในแหล่งเรียนรู้และภายในชุมชน

มาตรฐานที่ 8 การอนุรักษ์

ตัวชี้วัด :

1. มีแผนงานการอนุรักษ์วัตถุประสงค์ให้ปลอดภัยทุกด้าน
2. มีแผนปฏิบัติการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการอนุรักษ์
3. มีการจัดทำคู่มือการอนุรักษ์ทั้งการป้องกันและการซ่อมสงวนรักษา ซึ่งผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอน
4. มีการอบรมและทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติในขั้นตอนวิธีการ และกระบวนการในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์อย่างชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติ
5. มีเอกสารคู่มือในการเลือกใช้วัสดุและเคมีภัณฑ์ที่เหมาะสม

6. มีเอกสารเผยแพร่ให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจกระบวนการ และวิธีการอนุรักษ์ทั้งด้านการป้องกันและการซ่อมสงวนรักษา และมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรม

มาตรฐานที่ 9 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ตัวชี้วัด :

1. มีนโยบาย/ แผนที่ชัดเจนในการร่วมมือ/ สร้างเครือข่ายกับองค์กรทั้งใน/ นอกประเทศและชุมชน
2. การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการชุดต่าง ๆ ของแหล่งเรียนรู้ของคนภายในชุมชน
3. มีความร่วมมือกับองค์กรทั้งใน/ นอกประเทศ และชุมชนในด้าน (1) การบริหารจัดการ (2) การจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ (3)การระดมทรัพยากรเพื่อการลงทุน การบำรุงรักษา ฯลฯ และ (4) ร่วมเป็นวิทยากร
4. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนใกล้เคียงอย่างเอื้ออาทร

มาตรฐานที่ 10 การจัดการกระบวนการเรียนรู้สำหรับการศึกษาทุกระดับ และทุกระบบ

ตัวชี้วัด :

1. มีบุคลากรที่มีความรู้ทางวิชาการ มีความสามารถในการบริหารและการจัดการกระบวนการเรียนรู้
2. มีวัสดุของแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประเภทของงาน/ โครงการ

3. มีอาคารสถานที่จัดแสดงที่ส่งเสริมการเรียนรู้
4. มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ
5. มีการรวมกลุ่มของสมาชิกแหล่งเรียนรู้
6. มีการจัดทำโครงการสมาชิกแหล่งเรียนรู้ ชมรมเพื่อแหล่งเรียนรู้
7. มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 11 การควบคุมคุณภาพ การติดตามและประเมินผล

ตัวชี้วัด :

1. มีการจัดทำแผนงาน/ โครงการเพื่อการพัฒนาและประกันคุณภาพ
2. มีการจัดตั้งคณะทำงานพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการของแหล่งเรียนรู้ในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้
3. มีการจัดทำเอกสารคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการให้บริการของแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจนตามขั้นตอน
4. มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบตามหลักการวัดและประเมินผล

3. มาตรฐานด้านผลผลิต

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะ และวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย

ตัวชี้วัด :

1. รู้จักท้องถิ่นและรักท้องถิ่นของตนเอง
2. มีความรู้ ความเข้าใจภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่นและนำไปใช้ประโยชน์ได้
3. มีความชื่นชมและสืบทอดศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีที่ดั่งงามของไทย
4. เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในท้องถิ่นตามวัฒนธรรมประเพณีไทยในวันสำคัญต่าง ๆ

มาตรฐานที่ 13 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรม

ตัวชี้วัด : ผู้เรียนมีความชื่นชมและสามารถทำกิจกรรมที่จัดเกี่ยวกับศิลปะ และวัฒนธรรม

มาตรฐานที่ 14 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด :

1. รู้จักคุณค่าของสภาวะแวดล้อมทางศิลปะและวัฒนธรรม
2. ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้วยความสมัครใจ

5. การขับเคลื่อนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา

การขับเคลื่อนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา โดยสรุปการขับเคลื่อนเรื่องนี้ควรมีแนวทางการพัฒนานโยบาย ประกอบด้วย

1) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งถึง เป็นธรรม มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละกลุ่ม

2) เร่งรัด และสนับสนุนการกระจายอำนาจแก่สถานศึกษา และให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อมุ่งไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชน / ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

4) ปลูกฝังให้ผู้เรียน ครอบครัวยุวกใน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งในส่วนขององค์ความรู้ และด้านวิชาชีพ

5) สถานศึกษา ชุมชน / ท้องถิ่น ส่งเสริม / สนับสนุน จัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจ และความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

6) ส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

7) พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งในส่วนที่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาไทยและสังคมแห่งการเรียนรู้

8) จัดกรอบ /แนวทางการเรียนรู้ /หลักสูตรให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับผู้เรียนรู้ทุกกลุ่ม

9) ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาไทยเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตตามแนวทางในการพัฒนาประเทศ

10) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้

11) พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อมุ่งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

12) จัดสรรงบประมาณการเงินเพื่อการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

13) จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการจัดและพัฒนาศักยภาพนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

14) สนับสนุนให้มีภาคีเครือข่ายได้รับโอกาสในการจัดสรรทรัพยากร และเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อการดำเนินงาน

15) พัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับให้เจ้าหน้าที่
ต่อการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ
ภูมิปัญญาไทย

บทที่ 4

ร่างนโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาไทย

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอสาระของร่างนโยบายฯ โดยนักวิจัยและผู้ยกร่างนโยบายได้ดำเนินการและได้มีการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมในองค์ความรู้ต่างๆ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการจำนวน 3 ครั้ง รายละเอียดในภาคผนวก ซึ่งทำให้ได้เนื้อหาสำคัญมี 5 เรื่องดังต่อไปนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. ลักษณะสังคมแห่งการเรียนรู้
3. กระบวนการในการจัดทำนโยบาย
4. สาระสำคัญของนโยบาย
5. ร่างนโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

ในแต่ละเรื่องดังกล่าวข้างต้นมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการและเหตุผล

พระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียงหรือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความว่า “...สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกินและมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า คู่มีชูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ยึดหลักทางสายกลาง คำว่า ความพอเพียงนั้นหมายถึง ความพร้อมที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งจากภายนอกและภายใน ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงยังสามารถมองได้ว่าเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตให้มีความสุขที่จำเป็นต้องใช้ทั้งความรู้ ความเข้าใจ ผนวกกับคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัดแต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างชาญฉลาด และสามารถอยู่ได้ แม้นในสภาพที่มีการแข่งขัน และการไหลบ่าของโลกาภิวัตน์ นำสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนของชีวิต เศรษฐกิจและสังคม...”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้วางหลักกฎหมายในส่วนที่ 4 “นโยบายด้าน...การศึกษา...” มีสาระบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยไว้ตามมาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการ...(3)พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม...ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์

ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข (6) ส่งเสริมและสนับสนุน...ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่...
ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้อง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)
เป็นทิศทางการพัฒนาแบบบูรณาการอย่างองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง
ในการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืน มุ่งสู่ “สังคม
อยู่เย็นเป็นสุข” โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในทุกมิติ
ของการพัฒนาอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ของประชาชนให้สามารถคิดเป็นทำเป็นและสามารถเชื่อมโยงความรู้
นำไปสู่การใช้ความรู้ในการดำรงชีพตามสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ตน
อาศัยอยู่ได้อย่างเหมาะสม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 1 บททั่วไป “ความมุ่งหมายและหลักการ”
ได้วางหลักกฎหมายไว้ตามมาตรา 6 ถึงมาตรา 9 มีสาระกำหนด
โดยกล่าวสรุปที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ได้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อ
พัฒนาคนไทยให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระบวนการ
เรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งประชาชนในชาติ
ต้องรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง
โดยการจัดการศึกษาต้องการมีส่วนร่วมจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน
องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ และสถาบัน
สังคมอื่น เหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญ
อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับตามมาตรา 25 บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริม
การดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่

ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ” โดยสาระบัญญัติดังกล่าวนี้ สะท้อนความมุ่งหมายของกฎหมายเพื่อจะเห็นว่าแหล่งการเรียนรู้ เป็นสถานที่รวบรวมความรู้ที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงของแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดใหม่ๆ ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการต่อยอดความรู้และเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนได้ โดยเฉพาะผู้อยู่ในวัยเรียนทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่สนใจเรียนรู้ตามอัธยาศัย

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ตามมติความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 ที่ให้ภูมิปัญญาเป็นรากและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานการศึกษาของชาติ ในมาตรฐานที่ 3 ระบุว่า “แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ การสร้างวิถีการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง ...” โดยมีสาระสำคัญที่สะท้อนถึงการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานได้นั้น จำเป็นต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนความเป็นภูมิปัญญาไทยและวิถีชีวิตที่สร้างสรรค์ของคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นรากเหง้าในท้องถิ่นนั้นๆ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศรวมทั้งสามารถลดความขัดแย้งภายในชุมชนได้ ดังนั้น สถานศึกษาและทุกภาคส่วนควรตระหนักและให้ความสำคัญในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากสาระสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น การเรียนรู้ของประชาชนจำเป็นต้องจัดให้ “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นคุณธรรมนำความรู้” ซึ่งประชาชนต้องรู้จักคิดพิจารณาและแสวงหาความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง การจัดการศึกษาจึงต้องจัดให้ครอบคลุมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อมและปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ เพราะสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ที่ทุกคนและทุกภาคส่วนในสังคม ประชาชนมีความใฝ่รู้พร้อมที่จะเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ แต่ปัจจุบันคนไทยยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การใช้ประโยชน์เท่าที่ควร โดยกระแสวัตถุนิยมที่เข้าสู่ชุมชนได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทำให้มีความสะดวกมากขึ้นแต่มีผลเสียลดลง มีรายได้ไม่พอรายจ่าย มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ครอบครัวล่มสลายของคนในชุมชน และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดน้อยลงในลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น การพัฒนาชนบทกับเมืองมีลักษณะแยกส่วนส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาของชุมชนชนบท ค่านิยมที่ดั่งงามและภูมิปัญญาท้องถิ่นยังถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่มีน้อยมาก อย่างไรก็ตามสังคมไทยยังมีผู้นำการพัฒนาโดยเฉพาะผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านกระจายอยู่ทุกพื้นที่และมีบทบาทสำคัญเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ทำให้มีชุมชนต้นแบบที่มีความเข้มแข็งสามารถเป็นแบบอย่างเพื่อเรียนรู้และประยุกต์ใช้อยู่ทั่วทุกภูมิภาค ดังนั้น การจัดทำนโยบายครั้งนี้จึงเป็นความพยายามที่จะสร้างเสริมและสนับสนุนลักษณะจากชุมชนทั่วไปในท้องถิ่นทุกภาคให้มีความเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นการดำเนินงานโดยกระบวนการทางสังคมที่เกื้อหนุนส่งเสริมให้บุคคลหรือสมาชิกในชุมชน/สังคมเกิดการเรียนรู้ โดยผ่านสื่อ เทคโนโลยี

สารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ องค์ความรู้ต่างๆ จนสามารถสร้างความรู้ สร้างทักษะ มีระบบการจัดการความรู้ และระบบการเรียนรู้ที่ดีมีการ ถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคม ทำให้ เกิดพลังสร้างสรรค์ และใช้ความรู้ เป็นเครื่องมือในการเลือกและตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาอย่างเหมาะสม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กล่าวโดยสรุป การดำเนินนโยบายครั้งนี้ จึงถือได้ว่าเป็นการสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเชิง ประจักษ์ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน เพื่อเป็น แนวปฏิบัติตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับ การพัฒนาและบริหารประเทศ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ บำรุงรักษา ฟื้นฟู ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึกในความเป็นคนไทยจากภูมิปัญญาไทย ทั้งนี้ มีการกำหนดประเด็นนโยบายในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยโดยมีสาระสำคัญส่งผ่าน การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

2. ลักษณะสังคมแห่งการเรียนรู้

ลักษณะสังคมแห่งการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ตามลักษณะสำคัญ

- 1) ไม่จำกัดขนาดและที่ตั้ง เน้นการจัดการการเรียนรู้เป็น ปัจจุบันหลัก
- 2) มีการวิเคราะห์สภาพของหน่วยงานหรือชุมชน เพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ประชาชน

3) ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มุ่งพัฒนาตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมและ เศรษฐกิจปัจจุบันโดยมีการวางแผนของคนในชุมชนร่วมกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

4) มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและต่อยอด จากที่ได้เรียนรู้มาจากหน่วยงานหรือชุมชนอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ให้ เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์

5) ทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนาอย่างไม่ลดทอนความแข็งแกร่ง ของแต่ละฝ่าย และใช้ความแข็งแกร่งที่มีอยู่เสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ของชุมชนในภาพรวม

2.2 ตามหลักการพัฒนาที่เข้มสมผสานในการปฏิบัติงาน

1) มีความร่วมมือแบบหุ้นส่วน คือ การทำงาน/โครงการ/ กิจกรรมภายในพื้นที่หนึ่งๆ ที่หน่วยงานต่างๆ และผู้เกี่ยวข้องได้มีการร่วม ลงทุนทำงาน/โครงการ/กิจกรรมนั้นๆ อย่างมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียด้วยกันแบบ หุ้นส่วน

2) การมีส่วนร่วม คือ การทำงาน/โครงการ/กิจกรรมภายใน พื้นที่หนึ่งๆ ที่หน่วยงานต่างๆ และผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมทำงาน/ โครงการ/กิจกรรมนั้นๆ อย่างมีองค์ประกอบโดยส่วนใหญ่จากหน่วยงาน และบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อร่วมกันผลักดันงาน/โครงการ/ กิจกรรมนั้นๆ ให้บรรลุผลตามเป้าหมายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งกำหนดไว้ แต่ต้องให้ชุมชนหรือองค์กรของชุมชนเป็นแกนกลางในการประสานกับ หน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชนอื่น

3) มีความสามารถในการดำเนินงาน คือ การทำงาน/ โครงการ/กิจกรรมภายในพื้นที่หนึ่งๆ ที่หน่วยงานต่างๆ และผู้เกี่ยวข้องได้

มีความร่วมมือแบบหุ้นส่วนและการมีส่วนร่วมทำงาน/โครงการ/กิจกรรม
นั้นๆ อย่างคุ้มค่าในการลงทุน ทั้งนี้ความคุ้มค่าสามารถเปรียบเทียบกับ
งานโครงการ/กิจกรรมที่คล้ายคลึงกันซึ่งจัดขึ้นในพื้นที่

4) ปฏิบัติงานใช้หลักธรรมาภิบาล คือ มีการปกครอง
การบริหาร การจัดการและมีการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ด้วยความโปร่งใส
ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก รวมทั้งมีกลไก
และมีโครงสร้างการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้
เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และ
คลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมและท้องถิ่นให้ม
ความยั่งยืน

2.3 ปัจจัยตามหลักการพัฒนาที่ใช้ผสมผสานในการปฏิบัติงาน

1) ปัจเจกบุคคลที่เป็นหลัก ได้แก่ ผู้แทนซึ่งมาจากกลุ่ม
บุคคลที่สามารถสร้างความเชื่อถือให้แก่ประชาชนในพื้นที่และเป็นผู้มี
บทบาทสำคัญต่อการกำหนดและผลักดันในการทำให้เกิดกิจกรรมต่าง
ภายในพื้นที่

2) หน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ ที่เป็นหลัก ได้แก่ ผู้แทน
จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการก่อให้เกิด
การริเริ่มในขั้นต้นของประชาชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่

3) องค์กรศาสนาหรือมูลนิธิต่างๆ ที่เป็นหลัก ได้แก่ ผู้แทน
จากองค์กรศาสนาหรือมูลนิธิต่างๆ ในพื้นที่ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการก่อให้เกิด
การริเริ่มในขั้นต้นของประชาชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่

4) กลุ่มที่เป็นแกนกลาง ได้แก่ ผู้แทนจากกลุ่มชาวบ้านซึ่ง
รวมตัวกันเป็นกลุ่มอาสาสมัครสำหรับร่วมกันทำกิจกรรมในการพัฒนา
ชุมชน โดยความสมัครใจ อุทิศเวลาและทรัพยากรอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง

5) กลุ่มผู้สนใจ ได้แก่ บุคคลทั่วไปในชุมชนที่มีความกระตือรือร้นและเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งจัดขึ้นในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ โดยขณะที่ร่วมทำกิจกรรมนั้นๆ จะเป็นผู้แสดงความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนและเสนอแนะเพื่อการพัฒนากิจกรรมที่จัดขึ้น

6) นายจ้างที่เป็นหลัก ได้แก่ ผู้แทนของหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งมาจากสถานประกอบการ โดยมีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนและสานต่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของประชาชนในพื้นที่

7) ผู้มีประโยชน์ได้เสียอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน บุคลากรภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น รวมทั้งนักการเมืองท้องถิ่นนั้นๆ โดยหากบกรพร้อมในการทำหน้าที่ก็จะส่งผลต่อตนเองและหมู่คณะ และหากท้องถิ่นที่ดูแลและปกครองมีความเจริญก้าวหน้าก็จะส่งผลดีต่อตนเองและท้องถิ่น

2.4 ตามผลงานที่ได้ปฏิบัติงานในประเด็นสำคัญ

2.4.1 การสร้างโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้

1) จัดตั้ง/พัฒนาแหล่งการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้

2) สร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของประชาชนในพื้นที่เพื่อนำไปเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

2.4.2 การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อการเรียนรู้

1) พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) พัฒนาสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเพียงพอและหลากหลาย สามารถตอบสนององการเรียนรู้ของคนแต่ละวัยได้อย่างทั่วถึง

3) พัฒนาระบบการบริการความรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

4) พัฒนาบุคลากรสาขาการศึกษาและสาขาอื่นๆ โดยเฉพาะครูภูมิปัญญาไทย ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชนให้มีศักยภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อเป็นผู้สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

5) จัดตั้งคณะทำงาน ดำเนินการให้เกิดแหล่งเรียนรู้ หรือศูนย์เรียนรู้ขึ้นในชุมชนและมีการจัดการความรู้ตามความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.4.3 การสร้างและพัฒนาเครือข่าย

1) แสวงหาภาคีเครือข่ายการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยการสำรวจวิเคราะห์ และจำแนกประเภทเครือข่าย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการประสานความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงาน

2) ประสานความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายเพื่อให้สามารถจัดทำกรอบและแผนงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) สร้างแรงจูงใจด้วยการยกย่องและให้รางวัลภาคีเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมได้ผลสำเร็จ

3. กระบวนการในการจัดทำนโยบาย

การจัดทำร่างนโยบายการเรียนรู้ของระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์/กำหนดประเด็นและยกร่างนโยบายฯ
- 2) ประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำร่างนโยบายฯ
- 3) นำร่างนโยบายฯ เสนอต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อบริบทสังคมไทย
- 4) ประมวลข้อมูลที่ได้จากผู้เกี่ยวข้องโดยนำมาปรับปรุงแก้ไขร่างนโยบายฯ ให้มีความสมบูรณ์
- 5) ประชุมวิพากษ์ร่างนโยบายฯ และระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง
- 6) ปรับปรุงแก้ไขร่างนโยบายฯ เพื่อได้นโยบายฯ ฉบับสมบูรณ์
- 7) นำเสนอกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณากลับกรอง
- 8) นำเสนอต่อสภาการศึกษาเพื่อพิจารณาและดำเนินการ

4. สารสำคัญของนโยบาย

4.1 ความหมายคำศัพท์

การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนหรือคนเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิด คนสามารถเรียนได้จากการได้ยิน การสัมผัส การปฏิบัติ การอ่าน การใช้สื่อและเทคโนโลยี

การเรียนรู้ระบบโรงเรียน หมายถึง รูปแบบการจัดการ ถ่ายทอดความรู้โดยมีลักษณะยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จ การศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรที่จัดจะมีความเหมาะสมอย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลหรือในแต่ละกลุ่มคน ซึ่งปกติผู้เรียนมักอยู่ในวัยที่ผ่านระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว และสำหรับผู้อยู่ในช่วงวัยเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับก็สามารถศึกษาได้ตามความสนใจ ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถในทักษะและพัฒนาความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ตามที่ผู้เรียนต้องการ

การเรียนรู้ตามอัธยาศัย หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจาก ลักษณะหรือรูปลักษณะของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือเรียนรู้จากผลผลิตและการกระทำสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากมีผู้กระทำให้บังเกิดขึ้น ทั้งโดยมีผู้กระทำอย่างตั้งใจและมีได้ตั้งใจกระทำ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลทำให้ ทุกคนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีของปัจเจกคนและกลุ่มคนในการใช้ความรู้และมีคุณธรรมเพื่อดำรงอยู่และการปฏิบัติตนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการบริหารและพัฒนาประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางและพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อโลกยุคปัจจุบัน

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลผู้มีความรู้ทักษะและวิธีการปฏิบัติที่ได้มาจากประสบการณ์แต่ละประสบการณ์ แต่ละเรื่องและแต่ละสภาพแวดล้อม โดยมีเงื่อนไขของปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไปสำหรับการนำมาใช้แก้ไขปัญหา ทั้งนี้ ต้องอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้านคิดเองเป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนร่วมเสริมสร้างการผลิต รวมทั้งเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างชำนาญ ส่งผลให้มีโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุและมีผลในตัวเอง จนกระทั่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้ มีพลังและสำคัญยิ่งเหล่านี้ ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงาน

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ในด้านต่างๆ ของการดำเนินชีวิตของคนไทยที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ ปรุงแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย

สังคมแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะของหน่วยงาน ครอบครัวยุคใหม่หรือชุมชนที่ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องพร้อมๆ กันเกี่ยวกับเรื่องอนุรักษ์ บำรุงรักษา ฟื้นฟู ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึกให้แก่สมาชิกได้เรียนรู้ด้วยวิธีการผ่านผู้รู้ สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจากองค์ความรู้ต่างๆ ซึ่งทำให้สมาชิกสามารถสร้างความรู้ สร้างทักษะและมีระบบการจัดการความรู้ที่ดี รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งภายในและนอกกลุ่มสมาชิก ตลอดจนสามารถใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการดำเนินชีวิตให้มีความเหมาะสมกับสภาพของชุมชนนั้นๆ

**สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ
ภูมิปัญญาไทย** หมายถึง ลักษณะของหน่วยงาน ครอบครัวยุหรือชุมชน
ที่ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องพร้อมๆ กัน เพื่อให้การ
ศึกษาและเรียนรู้แก่ผู้เรียนและผู้สนใจทั่วไป โดยมีวิธีการจัดตามรูปแบบ
การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยอย่างสอดคล้อง
กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและใช้องค์ความรู้จากภูมิปัญญาไทย

4.2 วิสัยทัศน์

การจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัด
การศึกษาและเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์เรียนรู้ให้ได้รับการพัฒนา
อย่างทั่วถึงและเสมอภาค จะส่งผลให้คนไทยได้เพิ่มโอกาสทางการศึกษา
และเรียนรู้ อันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
และภูมิปัญญาไทย ซึ่งคนไทยสามารถพัฒนาตนเองสำหรับการดำรงชีพ
ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างเพียงพอและยั่งยืน

4.3 วัตถุประสงค์ของการจัดทำนโยบาย

1) เพื่อน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเชิง
ประจักษ์ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน อันนำไปสู่
การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย
ในประเทศไทยให้ทั่วถึง

2) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยในแต่ละพื้นที่สามารถขับเคลื่อนและสร้างเสริม โอกาสให้คนไทยได้เข้าถึงการบริการจากสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

3) เพื่อให้สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยสามารถให้บริการการศึกษาและอาชีพ และ ให้การพัฒนาศักยภาพแก่ผู้เรียนและผู้สนใจได้เรียนรู้ มีโลกทัศน์และ การดำรงชีวิตที่ดี เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีวินัย มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

4.4 เจ็อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

1) มีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ คือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่ กำกับดูแล การบริหารนโยบายสู่การปฏิบัติในทุกเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์

2) สนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงานจัดการศึกษา สำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรศาสนา มูลนิธิและ อื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดองค์ความรู้ที่สามารถตอบสนอง การเรียนรู้ทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งมีการปรับปรุงแก้ไขหรือให้มี กฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้มีความคล่องตัวในการใช้งบประมาณ

3) ให้ทุกส่วนของสังคม ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สังคม หน่วยงานของรัฐและเอกชนให้ความร่วมมือ ตระหนักถึงความสำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและชุมชน

4) มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัว ชุมชน และสังคม ในการจัดการศึกษา และพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

5) มีระบบการจัดระเบียบทางสังคมที่จริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการจัดบริการการศึกษาสำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) มีหน่วยงาน คือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา รับผิดชอบโดยตรงที่เป็นผู้เชื่อมประสานกับส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน

7) มีกระบวนการตรวจสอบ กำกับดูแล ติดตามและ ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ร่างนโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาไทย

ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสังคมแห่งการเรียนรู้ให้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนนอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยให้มีจำนวนอย่างทั่วถึงและสามารถดำเนินงานด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประชาชนชาวไทยทุกกลุ่มเป้าหมายมีโอกาสและเข้าถึงการบริการจากสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพรวมทั้งทุกหน่วยในสังคมต่างเล็งเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมต่อสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อเกื้อหนุนงานพัฒนาเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่ดีให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง การกำหนดประเด็นนโยบายครั้งนี้จึงให้ความสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนนอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

2. การส่งเสริมการดำเนินงานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

นโยบายที่ 1 : ส่งเสริมการจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

แผนงานที่ 1 : สร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกของชุมชนให้ตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย
2. เพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญในบทบาทของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยที่นำมาซึ่งการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ก่อเกิดการพัฒนาแก่ตนเอง ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ

เป้าหมาย :

1. ทุกส่วนของสังคมตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย และดำเนินการให้มีสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยเกิดขึ้นทั่วประเทศ

2. ทุกกลุ่มเป้าหมายมีโอกาสและสามารถเข้าถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยเพื่อการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้อย่างเต็มที่ที่สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

มาตรการ/วิธีการ :

1. รณรงค์ให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญ เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย โดยส่งเสริมให้สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันสร้างค่านิยมเพื่อการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
2. ส่งเสริมให้มีเวทีประชาคม เพื่อร่วมมือกันค้นหาและพัฒนาองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่น
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำสื่อทุกประเภทในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนรู้ถึงแหล่งความรู้ที่มีอยู่ทั่วประเทศ และสามารถเข้าไปศึกษาได้ตามความสนใจและความถนัด

แผนงานที่ 2 : สำรวจและส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ในท้องถิ่นให้มีศักยภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

- วัตถุประสงค์ :**
1. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสืบค้น ศึกษา วิจัย องค์ความรู้ในทุก ๆ ด้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นและรวบรวมเป็นฐานข้อมูลไว้เพื่อการเพิ่มพูนศักยภาพและจัดตั้งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยทั่วประเทศ
 2. เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการสืบสานและส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ
 3. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยจากการสืบค้น ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

- เป้าหมาย :**
1. ได้ข้อมูลพื้นฐานขององค์ความรู้ทุกพื้นที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยของชุมชนท้องถิ่นโดยสอดคล้องกับองค์ความรู้ที่มีอยู่ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

2. สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสำนักงานเขตพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเป็นหุ้นส่วนรับผิดชอบร่วมกันในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ และเผยแพร่สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ
3. จัดทำสารานุกรมภูมิปัญญาไทยอย่างเป็นระบบเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้

มาตรการ/วิธีการ :

1. หน่วยงานของรัฐ/เอกชน สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาในทุกจังหวัดทั่วประเทศสนับสนุนให้มีการสำรวจ รวบรวม และศึกษาองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยที่มีอยู่ในชุมชน และจัดทำไว้เป็นฐานข้อมูล
2. สนับสนุนให้มีการสืบค้น ศึกษา วิจัย องค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายให้พลิกฟื้นกลับมาเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของท้องถิ่น/ประเทศ
3. รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อกระตุ้นให้เกิดการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นพร้อมกันทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

4. สนับสนุนให้มีการประสานเครือข่ายทั้งที่เป็นสถานศึกษา ชุมชน ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิปัญญา ครูภูมิปัญญาไทย รวมทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนให้ร่วมมือกันสืบค้นและพัฒนาองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้
5. สนับสนุนให้มีการนำนวัตกรรมและสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดเก็บ การลงบันทึกข้อมูล เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่ต้องเป็นปัจจุบัน สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยในพื้นที่ต่าง ๆ
6. เผยแพร่องค์ความรู้ที่มีอยู่ในรูปแบบของสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงเห็นความสำคัญและร่วมมือกันพัฒนาองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย อย่างหลากหลาย

แผนงานที่ 3 : ระดมทรัพยากรเพื่อการจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้ตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

วัตถุประสงค์ : ระดมทรัพยากรทั้งในรูปของทรัพยากรบุคคลงบประมาณ
และความชำนาญการของบุคคลในด้านต่าง ๆ เพื่อให้
ให้การจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงและภูมิปัญญาไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
และเพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน

เป้าหมาย :

1. ทุกส่วนของสังคมเป็นหุ้นส่วนสำคัญเข้ามาให้การ
สนับสนุนส่งเสริมการจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้ตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอย่างเต็มที่
2. มีสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
และภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพกระจายอยู่ทั่ว
ประเทศ ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงการ
เรียนรู้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

มาตรการ/วิธีการ :

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนจัดสรร
งบประมาณเพื่อการจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้ตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยใน
ท้องถิ่น ระดับจังหวัดให้จัดเป็นอุทยานแห่งการเรียนรู้
และระดับตำบลสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างน้อย
ตำบลละ 1 แห่ง ทั่วประเทศ

2. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างคล่องตัว

3. ระดมผู้รู้ในท้องถิ่นทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ครูภูมิปัญญาไทย ศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานดีเด่น และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดตั้งสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยในชุมชนของตน

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นประสานความร่วมมือทางด้านวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น และรวมทั้งการหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากภายนอก เพื่อต่อยอดและเพิ่มพูนความรู้ของท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมให้พัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

5. สร้างมาตรการจูงใจให้แก่ชุมชน ผู้ดำเนินการและผู้ให้การสนับสนุนให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประกาศเกียรติคุณ ยกย่องการให้รางวัล และการกำหนดมาตรการทางภาษี อาทิ การลดหย่อนภาษี เป็นต้น

6. สนับสนุนให้นำกองทุนหมุนเวียนโดยเฉพาะที่มีอยู่ในระดับตำบลมาเป็นเงินลงทุนในการจัดทำสื่อและสาระความรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยนั้น ๆ

นโยบายที่ 2 : การส่งเสริมการดำเนินงานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

แผนงานที่ 1 : การส่งเสริมการดำเนินงานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยในรูปแบบที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อให้สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยเป็นองค์กรเปิด เสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เศรษฐกิจและชุมชนในแต่ละท้องถิ่น
2. เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยในสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยเป็นการเรียนรู้ทางเลือกอย่างเป็นอิสระ มีรูปแบบกิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงได้ตลอดชีวิต
3. เพื่อให้มีเครือข่ายบุคคล สถานศึกษา และสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย หลากหลายลักษณะในการพัฒนาให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการยืดหยุ่น เชื่อมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับทุกกลุ่มผู้เรียน และทุกระบบ

4. สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาไทย มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และถ่ายทอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นให้แก่ผู้เรียนทุกระดับ และทุกรูปแบบของการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
5. เกิดการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถเสริมสร้างบูรณาการความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
6. มีการนำนวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการจัดการศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยในชุมชนทั่วประเทศ

เป้าหมาย :

1. สถานศึกษา ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมเป็นเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และ/หรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
2. เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงต่าง ๆ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงมหาดไทย ระหว่าง

กระทรวงทุกกระทรวง และสมาคมวิชาชีพ จัดทำหลักสูตร เพื่อการพัฒนาวิชาชีพของผู้เรียนในสังกัดคณะกรรมการเรียนรู้ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย รวมทั้ง มีการติดตามประเมินผลหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการ/วิธีการ :

1. รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนให้ สถานศึกษาหรือชุมชนที่มีความพร้อมในเรื่องสาระ การเรียนรู้ และแหล่งที่ให้ความรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยร่วมกันจัดทำ หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบ วิธีการ และ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
2. สถานศึกษาและสังกัดคณะกรรมการเรียนรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยจะต้องจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตน
3. สถานศึกษาและสังกัดคณะกรรมการเรียนรู้ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยร่วมกันเป็น ภาคีเครือข่ายพัฒนารูปแบบ สาระ เนื้อหา เทคนิควิธี การถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพ ทั้งผู้เรียนสามารถ เทียบโอนได้ระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยทั้งภาครัฐ/ภาคเอกชนและชุมชนร่วมมือกันสร้างเครื่องมือสำหรับการตรวจสอบและประเมินผลความสามารถและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง การส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
5. สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยด้านต่าง ๆ อาทิ เครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยด้านพิพิธภัณฑ์สถาน เครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยด้านศิลปวัฒนธรรม และอื่นๆ เพื่อให้เป็นฐานสำคัญของการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้
6. สนับสนุนการประสานงานระหว่างเครือข่ายเพื่อการจัดการศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในสังกัดสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

7. สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาไทยเชื่อมโยงกับสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยเป็นแหล่งทัศนศึกษา แสวงนิทรรศการ ฝึกอาชีพ หรือจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่สถานศึกษานั้น ๆ จัดทำขึ้น
8. บุคลากรจากสถานศึกษา สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้
9. สนับสนุนให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นสื่อ/เครื่องมือในการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของการเข้าถึงข้อมูลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
10. จัดทำทำเนียบสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยพร้อมคู่มือการถ่ายทอดความรู้ในสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยประเภทนั้น ๆ ของทุกชุมชนท้องถิ่นเผยแพร่

แผนงานที่ 2 : การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยตามหลักธรรมาภิบาล

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานเป็นผู้จัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยให้มีกลไกการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยเป็นองค์กระออิสระที่มีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชน

เป้าหมาย :

1. สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยเป็นองค์กรเปิดมีการจัดการบริหารร่วมกันอย่างแท้จริงระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และองค์กรท้องถิ่น
2. สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยได้รับการพัฒนา มีความพร้อมในด้านวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต องค์ความรู้ในสังคมแห่งการเรียนรู้นำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดทำแผนการเทียบโอน การจัดระบบการให้บริการ การสนับสนุนทางวิชาการ รวมทั้งการระดมทรัพยากรมาช่วยในการดำเนินงาน

3. มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างมีคุณค่า เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในชุมชน
4. บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นทรัพยากรที่สำคัญหรือเป็นแกนนำชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
5. สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว สามารถแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสังคมแห่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ทั่วประเทศและทั่วโลก

มาตรการ/วิธีการ :

1. เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกที่มีความรู้ ประสบการณ์ เข้ามาร่วมมือกันในการบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. บุคลากรของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย สถานศึกษา และองค์กรท้องถิ่น ได้รับการพัฒนา มีความรู้ในเรื่องของการจัดการศึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนากิจกรรม สาระการเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย รวมทั้งความรู้เรื่องการตลาดเพื่อให้สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง

3. การพัฒนาบุคลากรเป็นไปอย่างต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการฝึกอบรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการตื่นตัว ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
4. จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ประเภทต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของสังคมแห่งการเรียนรู้ในด้านการบริการและวิชาการอย่างต่อเนื่อง
5. แสวงหาอาสาสมัครซึ่งเป็นคนในชุมชนเข้ามาช่วยดำเนินงานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ นำชมสิ่งจัดแสดงผลผลิตหรือสถานที่ เป็นต้น
6. ส่งเสริมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย โดยผ่านสื่อทุกแขนงเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง
7. ยกย่องและเผยแพร่การดำเนินงานและการจัดกิจกรรมที่ดีของสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้จัดสังคมแห่งการเรียนรู้ นั้น ๆ และเพื่อเป็นแบบอย่างด้านการดำเนินงานที่ดีให้กับผู้จัดสังคมแห่งการเรียนรู้อื่น

8. จัดการบริการและสิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในการเข้าถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยทั้งในเรื่องความปลอดภัยของการเดินทางและอื่น ๆ
9. จัดระบบการเผยแพร่ข้อมูลและพัฒนาระบบฐานข้อมูลความรู้และสื่อความรู้ประเภทต่าง ๆ เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยทั่วประเทศ

บรรณานุกรม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544) 22 ปี กศน. *สู่การศึกษาตลอดชีวิต.*

กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

กระทรวงมหาดไทย (2541) *คู่มือการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง.*

กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง

เกษม วัฒนชัย (2545) *การปฏิรูปการศึกษาไทย.* กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2548). *กรณีศึกษาชุมชน*

เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา

การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม. ลักษณะสังคมแห่งการเรียนรู้. *วารสารการ*

ศึกษาไทย ปีที่ 7 ฉบับที่ 65 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 18-19

นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม. แนวทางการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและ

เรียนรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไป. *วารสารการศึกษาไทย* ปีที่ 7

ฉบับที่ 70 กรกฎาคม 2553 หน้า 15-19

ประเวศ วะสี (2546) *ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อแก้ปัญหาความ*

ยากจน. กรุงเทพฯ : รัชสีการพิมพ์

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) *เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้*

ด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

*อัธยาศัย พ.ศ. 2551.*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 4/ก

3 มีนาคม 2551

พงษ์พิสิฐวิญญู วิเศษกุล(2551) *เศรษฐกิจเขียวและใส เศรษฐกิจพอเพียง*

สำหรับประเทศไทยในเรือนกระจก. กรุงเทพฯ : มติชน

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540) *การพัฒนาที่ยั่งยืน.* กรุงเทพฯ :

มูลนิธิโกลด์คิมทอง

มูลนิธิพัฒนาไทย, สถาบันการเรียนรู้และการพัฒนาประชาสังคมและ

เครือข่ายประชาสังคม (2545) *รายงานการวิจัยโครงการ*

ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและประชาคมจังหวัด 2542.

กรุงเทพฯ : มูลนิธิพัฒนาไทยฯ

สมคะเน คำจูน (2552) *แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอก*

ระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคม

แห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

(เอกสารอัดสำเนา)

สุมน อมรวิวัฒน์ (2541) “ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้” ใน*การปฏิรูปการ*

เรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542) *การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง*

ตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ :

สุเมธ ตันติเวชกุล (2544) *เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริใน*

ใต้เบื้องพระยุคลบาท. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : มติชน

สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง(2551) *การเรียนรู้ร่วมกันแบบมีเข็มมุ่งสู่วิถี*

เศรษฐกิจพอเพียง SEAL(Sufficiency Economy Active

Learning). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น

- เสรี พงศ์พิศ (2548) **แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์
การพิมพ์
- เสนห์ จามริก (2544) **เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์**.
กรุงเทพฯ : ผู้จัดการ 17 กันยายน.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549) **การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ**. กรุงเทพฯ :
เอมีเทรอดิตติ้ง
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) **พระราชบัญญัติการ
ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)
**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-
2554)**. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550) **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2546) **เศรษฐกิจพอเพียงของ
ในหลวง**. กรุงเทพฯ : เกษตรบลูพรินต์
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2548) **แนวทางการพัฒนา
คุณภาพการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ :
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) **มาตรฐานการศึกษาของชาติ**.
พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สหายบล็อกและการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) **รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ:
วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) **คู่มือการสรรหาและ
คัดเลือกสังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ**. กรุงเทพฯ: ชุมชุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) **สังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ
5 ภูมิภาค รุ่นที่ 1**. กรุงเทพฯ : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) **คู่มือการสรรหาและ
คัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) **นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
ในการจัดการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) **รายงานการประชุมสมัชชา
คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) **คู่มือการสรรหาและยกย่อง
แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ**. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) **แผนการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) **แนวทางการนำภูมิปัญญาไทย
เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้
ตามอัธยาศัย**. กรุงเทพฯ: ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ.2552-2561)**. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) **รายงานการวิจัยเรื่องสถานภาพและบทบาทการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน**. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น
- อุ้นตา นพคุณ (2550) **มาตรฐานแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(เอกสารอัดสำเนา)

תאפוז

ກາລາມາລາ ກ

รายงานคณะกรรมการสมาคมครูภูมิปัญญาไทย
ผู้พิจารณาเอกสารแนวทางการพัฒนานโยบายฯ และ
(ร่าง) นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้
ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการสมาคมฯ ได้พิจารณาร่างนโยบายฯ เมื่อวันที่ 10 – 12 มกราคม 2553 จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง กำหนดแนวทางการประชุมครูภูมิปัญญาไทยในภูมิภาค ณ โรงแรม เอส ดี อเนกวิถ กรุงเทพมหานคร รวมจำนวน 23 คน โดยมีรายงานผู้เข้าร่วมประชุมฯ และพิจารณาร่างนโยบายฯ ดังต่อไปนี้

สมาคมครูภูมิปัญญาไทย

1. นายอรุณ ทิพย์วงศ์	นายกสมาคมครูภูมิปัญญาไทย
และอุปนายกภาคเหนือ
2. นายประยงค์ รณรงค์	อุปนายกภาคใต้
3. นายประพนธ์ พลอยพุ่ม	อุปนายกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. นางมนรัตน์ สารภาพ	เหรัญญิก

5. นายสรณพงศ์ บัวโรย	ปฏิบัติ
6. นายกฤษณ์ ฤทธิเดช	เลขาธิการ
7. นายสง่า วังทอง	กรรมการ
8. นายนครินทร์ ชาทอง	กรรมการ
9. นายสมคิด สอนอาจ	กรรมการ
10. นายวีระ มีเหมื่อน	กรรมการ
11. นายสมเจตน์ วิมลเกษม	กรรมการ
12. นายบุญเลิศ ไทยทัตกุล	กรรมการ
13. นายสมพงษ์ มาจันทร์	กรรมการ
14. นายหะมะ แบลือแบ	ครูภูมิปัญญาไทย
15. นายประเสริฐ รักรัษวงศ์	ผช.ครูภูมิปัญญาไทย
16. นางสาวนิจพร มาจันทร์	ผช.ครูภูมิปัญญาไทย
17. นางสาวศิริพรรณ พัฒนะอิม	ผช.ครูภูมิปัญญาไทย
18. นายรอนิง แดวอสนุง	ผช.ครูภูมิปัญญาไทย
19. นางสาวกัญญาพร ศรีสมพร	ผช.ครูภูมิปัญญาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

1. นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย
ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต
และโอกาสทางการศึกษา
2. นายถวัลย์ มาศจรัส	นักวิชาการศึกษานำนาฎการพิเศษ
2. ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	นักวิชาการศึกษานำนาฎการ
4. นางสาวณัฐตรา แทนขำ	นักวิชาการศึกษานำนาฎการ

תוכן פירוט

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง
การพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน
และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

1. หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มีสาระบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย คือ อนุรักษ์ บำรุงรักษา พัฒนา ฟื้นฟู ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึกให้แก่ชนชาวไทยได้มีส่วนร่วมจัดการและใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย และได้วางหลักกฎหมายในส่วนที่ 4 “นโยบายด้าน...การศึกษา...” มีสาระบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยไว้ตามมาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการ...(3)พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานกับความปลอดภัยบนทางเศรษฐกิจและสังคม...ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (6)ส่งเสริมและ

สนับสนุน...ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่...ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 1 บททั่วไป “ความมุ่งหมายและหลักการ” ได้วางหลักกฎหมายไว้ตามมาตรา 6 ถึงมาตรา 9 มีสาระกำหนดโดยกล่าวสรุปที่เกี่ยวข้องในการนี้ได้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งประชาชนในชาติ ต้องรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง โดย การจัดการศึกษาต้องการมีส่วนร่วมจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) เป็นทิศทางการพัฒนาแบบบูรณาการอย่างองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืน มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในทุกมิติของการพัฒนาอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนให้สามารถคิดเป็นทำเป็นและสามารถเชื่อมโยงความรู้นำไปสู่การใช้ความรู้ในการดำรงชีพตามสภาวะการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งไม่หลงอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ได้รับความเห็นชอบตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 เป็นนโยบายเพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานรากและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยระบุวิสัยทัศน์ของนโยบายนี้ไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย จะได้รับการฟื้นฟูและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยถือเป็นส่วนสำคัญยิ่ง ส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติและเป็นไปเพื่อเน้นคุณค่า ทางจิตพิสัยเพื่อนำไปสู่ดุลยภาพอย่างยั่งยืนจนเกิดเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาคนและสังคมตามแนวทางที่เหมาะสมแก่ประเทศไทย” และให้การยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาให้เป็น “ครุภูมิปัญญาไทย” ทั้งนี้ ทำให้ได้คลังข้อมูลและมีเครือข่ายครุภูมิปัญญาไทยแล้วจำนวน 6 รุ่น รวมมีครุภูมิปัญญาไทยสี่ภูมิภาคทั่วประเทศ 341 คน อันนำไปสู่การสร้างพลังขับเคลื่อนที่เกิดจากครุภูมิปัญญาไทยเพื่อให้ภูมิปัญญาถูกถ่ายทอดนำไปในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ ในมาตรฐานที่ 3 ระบุว่า “แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ การสร้างวิถีการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง ...” โดยมีสาระสำคัญที่สะท้อนถึงการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานได้นั้น จำเป็นต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนความเป็นภูมิปัญญาไทยและวิถีชีวิตที่สร้างสรรค์ของคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นที่มาแห่งนวัตกรรมในท้องถิ่นนั้นๆ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และ

เพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ รวมทั้งสามารถลดความขัดแย้งภายในชุมชนได้ ดังนั้น สถานศึกษาและทุกภาคส่วนควรตระหนักและให้ความสำคัญในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้อนุมัติให้ดำเนินการตามแผนงานพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ในปีงบประมาณ 2553 โดยภายในแผนงานได้กำหนดผลผลิตให้ได้(ร่าง)นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมายสำนักงานฯ จึงจัดทำโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ขึ้น โดยเชิญครูภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาคตามที่สำนักงานฯ ได้ยกย่องเชิดชูเกียรติ นั้น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้เป็นอย่างดียิ่ง รวมทั้งมีความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย ทั้งนี้ การประชุมฯ จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะและสาระสำคัญเพื่อการพัฒนา(ร่าง)นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และสามารถกำหนดเนื้อหาสาระ (ร่าง) นโยบายที่นำสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาคนั้นๆ ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ให้การยกย่องเชิดชูเกียรตินั้นได้มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่การวางแผนการทำงานร่วมกันต่อไป

2. เพื่อรับฟังความคิดเห็นและรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขรายงานผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบและวิธีดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภูมิปัญญาไทยเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในห้องถิ่น

3. เพื่อรับฟังความคิดเห็นและรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขสาระ(ร่าง)นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสม อันนำไปสู่การดำเนินการต่อไป

4. เพื่อแลกเปลี่ยนการแสดงด้านวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคร่วมกัน

3. เป้าหมาย

3.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ รวมทั้งสิ้น 2 ภูมิภาค ประมาณจำนวน 370 คน จำแนกได้ดังนี้

ครั้งที่ 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมจำนวน 200 คน ประกอบด้วย

- 1) ครูภูมิปัญญาไทยและผู้ช่วยครูภูมิปัญญาไทย จำนวน 150 คน

- 2) คณะกรรมการสมาคมครูภูมิปัญญาไทย
จำนวน 15 คน
- 3) เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
จำนวน 5 คน
- 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และผู้สนใจ
จำนวน 30 คน

ครั้งที่ 2 ภาคเหนือ รวมจำนวน 170 คน ประกอบด้วย

- 1) ครูภูมิปัญญาไทยและผู้ช่วยครูภูมิปัญญาไทย
จำนวน 120 คน
- 2) คณะกรรมการสมาคมครูภูมิปัญญาไทย
จำนวน 15 คน
- 3) เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
จำนวน 5 คน
- 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และผู้สนใจ
จำนวน 30 คน

3.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

1) หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับรายงานผลการวิจัยเรื่องรูปแบบและวิธีดำเนินการเรียนรู้อัตนวิสัยของครูภูมิปัญญาไทยเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น ที่เข้าร่วมประชุมฯ ได้มีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในเรื่องนี้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2) หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ(ร่าง)นโยบายการเรียนรู้อัตนวิสัยของโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่ง

การเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ที่เข้าร่วมประชุมฯ ได้มีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในเรื่องนี้และมีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการร่วมกัน

3) ครูภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาคนั้นๆ ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ให้การยกย่องเชิดชูเกียรตินั้นได้มีการประชุมพบปะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่การวางแผนการทำงานร่วมกันและสร้างเสริมความสามัคคีในเครือข่ายด้วยดี รวมทั้งช่วยการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลที่ดีต่อไป

4. ขั้นตอนการดำเนินการ

- 4.1 จัดทำโครงการฯ และเสนอขออนุมัติดำเนินการ
- 4.2 ติดตามประสานงานกับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมประชุม
- 4.3 ดำเนินการประชุมฯ
- 4.4 จัดทำรายงานการประชุมฯ

5. วิธีดำเนินการ

วิธีดำเนินการประชุมฯ มีดังนี้

1. นำเสนอรายงานผลการวิจัยและอภิปราย/รับฟังข้อเสนอนแนะ
2. นำเสนอ(ร่าง)นโยบายและอภิปราย/รับฟังข้อเสนอนแนะ
3. แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นใน (ร่าง) นโยบายและปรับปรุงแก้ไข

4. รวมกลุ่มทั้งหมดนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อยเกี่ยวกับการพิจารณา(ร่าง)นโยบายเพื่ออภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน
5. การแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคร่วมกัน

6. ระยะเวลาดำเนินการ

- ครั้งที่ 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดในวันที่ 13-15 กุมภาพันธ์ 2553 เวลา 08.30 – 21.00 น.
- ครั้งที่ 2 ภาคเหนือ จัดในวันที่ 23-25 เมษายน 2553 เวลา 08.30 – 21.00 น.

7. สถานที่

- ครั้งที่ 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ ไร้รัษฎานุประดิษฐ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดเลย
- ครั้งที่ 2 ภาคเหนือ ณ โรงแรมนครแพร่ทาวเวอร์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

8. งบประมาณ

งบประมาณจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

א הכנת ת

รายงานครุภูมิปัญญาไทย ผู้ช่วยครุภูมิปัญญาไทย
และนักวิชาการ ผู้พิจารณาเอกสารและ
(ร่าง) นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้
ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

ครั้งที่ 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดเลย

ครุภูมิปัญญาไทย ผู้ช่วยครุภูมิปัญญาไทย และนักวิชาการ
ได้พิจารณาร่างนโยบายฯ เมื่อวันที่ 13 - 15 กุมภาพันธ์ 2553 จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนานโยบายการเรียนรู้ตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ณ ไร่várัญญา รีสอร์ท อำเภอภูเรือ
จังหวัดเลย รวมจำนวน 213 คน โดยมีรายงานผู้เข้าร่วมประชุมฯ และ
พิจารณาร่างนโยบายฯ ดังต่อไปนี้

1. ครูภูมิปัญญาไทย

1.1 ด้านเกษตรกรรม

1. นายแก่นฟ้า แสนเมือง
2. นายคำป่วน สุธงษา
3. นายจันทร์ที ประทุมภา
4. นายนรินทร์ น้อยรักษา
5. นายบุญเลิศ ไทยทัตกุล
6. นายบุญสวน แคนตะ
7. นายผอง เกตพิบูลย์
8. นายสุภาพงษ์ วงศ์สมิตกุล

1.2 ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

1. นางนงนุช จันทร์แจ่ม
2. นายบุญมี ล้อมวงค์
3. นางประนอม ทาแปง
4. นายป่วน เจียวทอง
5. นายสุต กัญหารัตน์
6. นางสุณา ศรีบุตรโคตร

1.3 ด้านการแพทย์แผนไทย

1. นายชอย สุขพิณีจ
2. นางสุนันทา ณ เชียงคำ
3. นายประดิษฐ์ สิ้นทร

1.4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ
2. นายสมชาย สมนานตระกูล
3. นายสรณพงษ์ บัวโรย

1.5 ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

1. นายสมพงษ์ มาจันทร์
2. นายทองสวน ไสดากักดี
3. นางจินดา บุษสระเกษ

1.6 ด้านศิลปกรรม

1. นายกฤษณ์ ฤทธิเดชชา
2. นางกฤษณา วรณสุทธิ
3. นางสาววาลย์ จำปาทอง
4. นายสำรอง สารุกการ
5. นายจำนงค์ กาหลง
6. นายธรรมรงค์ แก้วโบราณ
7. นายพงษ์พิพัฒน์ ฝางแก้ว
8. นางพยอม ถิ่นถา
9. นางราตรีศรีวิไล บงสิทธิพร
10. นายเลื่อน สามามาลา
11. นายวีระ มีเหมือน
12. นายสมคิด สอนอาจ
13. นายสมหมาย ศรีเมืองแก้ว
14. นายสุข สารีโท
15. นายสุนทร พรรณรัตน์
16. นางสุนันทา ศิริมาตย์
17. นายโสเชศ สู้โนนตาด
18. นายหะมะ แบลือแบ
19. นางอรอุมา จันทรวงษา
20. นายอรุณ ทิพย์วงศ์
21. นางอังคนางค์ ศิริมณี
22. นายอุส่าห์ จันทรวจิตร

1.7 ด้านภาษาและวรรณกรรม

1. นางกรมศิลป์ ดวงจันทร์
2. นายจันดี หลักคำพันธ์
3. นายประมวล พิมพ์เสน
4. นายวัลลภ หุณาฟู
5. นายสุวิทย์ รัตนปัญญา
6. นายไสร็จ นามอ่อน

1.8 ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

1. นายเต็ดดวง เรตสันเทียะ
2. นายบุญหนา บุญมี
3. นายประพนธ์ พลอยพุ่ม
4. นายประหัส มั่นตะ
5. นายสมภาร บุญซ้อน
6. นายสวิง บุญเจิม
7. นางสิริพร ทาชาติ
8. นายสุรจิตต์ จันทรสาขา

1.9 ด้านโภชนาการ

1. นางมนรัตน์ สารภาพ

2. ผู้ช่วยครูภูมิปัญญาไทย

1. นายกรินทร์ ทองราช
2. นายคณินิจ บุญซ้อน
3. นายคำไพ ทาชาติ
4. นายจิรวัดมน์ สว่างวงศ์
5. นางสาวจรีภรณ์ พรหมจักร์
6. นายณรงค์ฤทธิ์ สหุณาฬุ
7. นายณัฐกร กาเผือกงาม
8. นางดวงจันทร์ จำปามูล
9. นางสาวดารณี ศรีละคร
10. คุณทองม้วน ภัฏหารัตน์
11. นางสาวทัศนภาพ กั้นพรหม
12. นายทิวากร หงส์สุวรรณ
13. นางสาวนิจพร มาจันทร์
14. นายรอนิง แดวอสูง
15. นางรัชนีพร สินทร
16. นางลดาวัลย์ สารีโท
17. นางสาวลักขณา โกยรัมย์ย์
18. นายลำยองค์ ปทุมมาศ
19. นางสาววารุณี ศรีบุตรโคตร
20. นายวีรพล ทองศิริ
21. นางสาวศรินสร ปาทาน
22. นางสถาพร สู้โนนตาต
23. นายสมจิต เกตพิบูลย์
24. นายสมจิตร มั่นตะ
25. นางสาวนิภา เพชรมูณี
26. นายนิรันดร์ กลิ่นจันทร์
27. นายนิรันดร์ โพธิ์สมจิตร
28. นายบรรพตต์ ภาวะวิจารณ์
29. นายบุญทัน พันโนราช
30. นายบุญปรอท เจริญฤทธิ์
31. นายประจักษ์ นาคอ่อน
32. นางสาวประภัสสร ธัญญวานิช
33. นางประโยชน์ ศรีตะลานุกต์
34. นายประเสริฐ รักษ์วงศ์
35. นายผดุงศักดิ์ ศรีมาตย์
36. นายพงศนาถ ถ้วยทองคำ
37. นางสาวพงษ์ศรี นवलสาร
38. นายพงษ์ศักดิ์ ธนุทอง

39. นายไพโรจน์ วรรณสุทธิ	51. นางสาวอังก์ เจริญฤทธิ์
40. นายมงคล ทาแปง	52. นางสาวสุนิตา อุนาภาค
41. นางมันธยา บำรุง	53. นายสุวัฒน์ชัย จำปามูล
42. นายยุติพล ทิวปรินทร์	54. คุณเสงี่ยม กาทหลง
43. นางสาวโยธิกาศรีวิไล บงสิทธิ์พร	55. นายเสถียร บุตรสิงห์
44. นางสมพิศ สอนอาจ	56. คุณหนูน้อย สาธุการ
45. ว่าที่ ร.ต.สมภาร จันทรวงษา	57. คุณอรพิน พรหมน้อย
46. นางสมมุติ ทิพยวงศ์	58. นางอรุณ นามอ่อน
47. นายสมศักดิ์ ต้นจำปา	59. นางอ้อย แจ่มใส
48. นายสัมฤทธิ์ เจริญฤทธิ์	60. นายอัครา สุรงสา
49. นายสายันต์ บุญเหล่า	61. นางสาวอังคณา โกยรัมย์
50. คุณสำราญ ศรีขันชม	62. นางสาวอารมณ สุชชาญ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ

1. นางกรรณิสา พรหมใจ	10. นางจารุณี ธีัญญะอุดม
2. นางกิงกาญจน์ วงศ์นิภาค	11. นางสาวจุฑาทิรัตน์ พลชชา
3. นายชยาย บาดะศรี	12. นายชัยโรจน์ วีระคำ
4. นายคำเบา ปัดเสน	13. นางพีรรัตน์ จุ่มจนะ
5. นายคุณากร ทาชาติ	14. นางพิสดา อินทจันทร์
6. คุณจรณินทร์ คำช่วย	15. นางพีรพรรณ ทองปั้น
7. นางจริภา คงสุข	16. นางสาวเพชรวิรินทร์ พิลา
8. นายจกิติ นายศรี	17. นายไพชยา พิมพ์สารี
9. นายจักรพันธ์ สิงห์ล่อ	18. นายมะยากี วาแซ

19. นางสาวมัลลิกา พลชา
20. ว่าที่ พ.ต.มานิตย์ ซาซियो
21. นายยงยุทธ ทิพรมย์
22. นายรวมชัย สัตะระนี
23. นายระวี คิมยะราช
24. นางสาวราตรี บางทราย
25. นางสาวฤดีมาตย์ ปลัดทอง
26. นายชาญชัย อนุกุล
27. นายชาญวิชัย บุญพิทักษ์
28. นางชุตติมา กุลโชติ
29. นายณรงค์ หุ่นโปง
30. นางสาวดาวเรือง มาจันทร์
31. นายทองเรียน ประเสริฐ
32. นางทิพวัลย์ สุวรรณ
33. นายธวัชชัย จำรูญ
34. นายนคร ทัดตะวัต
35. นางนงคราญ อนุกุล
36. ส.ต.ต.นภดล นพเคราะห์
37. นายนภดล ศรีสว่าง
38. นางนภาพร ฤทธิมนตร์
39. นางสาวนัฐริชต์ แสงโสภา
40. นายนาวิน ศรีสวัสดิ์
41. นายนิธิตวร ไชยแก้ว
42. นางนภาพร คำบุยา
43. นายบรรจง สุรพุทธ
44. นางบังอร รูปสูง
45. นายบุญโชค พลดาหาญ
46. นายบุญธรรม ศรีชมพู่
47. นางสาวเบญจภรณ์ พลอยพุ่ม
48. นางประกายจันทร์ คำชา
49. นายประโยชน์ สาธิต
50. นางปราณี มาจันทร์
51. นายปรีชา จันทร์สวัสดิ์
52. นายปรีชา พาลูกา
53. นางปิยนุช วงษ์ไทย
54. นางสาวพรพรรณ คุณะชัย
55. นางสาวพรพรรณวิภา นามวงศ์
56. นางละมิตรา บาดะศรี
57. นางสาวลำยอง แซ่ม้าชัย
58. นายลิขิต บุษสระเกษ
59. นายเลิศชัย สอนสุภาพ
60. นายวรกฤต สีดำคำ
61. ดร.วรวรรณ ศรีตะลานุกต์
62. นางวาสนา พาณิชย์
63. นางสมปอง สว่างวงศ์
64. นางสาววิไล จันทร์ศรี
65. นายศรีนวล ศรีทอง
66. นางสาวศรีสุนันท์ พุ่มไพรัชญ

67. นายสถิตย ศรีถาวร	78. นางสุทินันท์ วงษ์วชิโชติ
68. นายสันทิว ศรีเมือง	79. นางสุภัตรา ภาสองชั้น
69. นางสาวฝน ยินปลัด	80. นางสุภาพร ปลัดศรีช่วย
70. นางสาววย ธรรมวรรณ	80. นางสาวสุมณฑา ศรีสวัสดิ์
71. นางสาวอังค์ เจริญฤทธิ์	81. นายสุวัฒน์ ชุมพล
72. นายสุจิน มีชัย	82. คุณไสล คุณะชัย
73. นางสุจินตนา ไชคชัยชุมพล	83. นางสาวอนุสา มามะเรียง
74. นางสาวสุชัญญา อาจปาสา	84. นางอมรรัตน์ ชำนาญสุข
75. นายสุชีพ ทิพยาเมืองคูร	85. นางสาวอรรวรรณ คำไต้
76. นางสาวสุดา ตาดี	86. นายเอกรัตน์ วชิรเกตุร
77. นางสาวสุดาพร ศรีนรจันทร์	

4. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

1. นายถวัลย์ มาศจรัส	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
2. ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
3. นางณิชกมล ดวงมาลัย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
4. นางสาวณัฐตรา แทนขำ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
5. นายสมชาติ สมญาติ	เจ้าหน้าที่โครงการฯ

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและ
การเรียนรู้ตามอัธยาศัย
เพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
และภูมิปัญญาไทย

วันที่ 13-15 กุมภาพันธ์ 2553
ณ โรงแรมรอยัลริสอร์ท อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
จัดโดย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับ สมาคมครูภูมิปัญญาไทย

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2553

08.00 - 08.30 น. ลงทะเบียน

08.30 - 09.00 น. พิธีเปิด

- การแสดงวัฒนธรรม อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

- กล่าวต้อนรับและเปิดงาน

โดย นายอุดมศักดิ์ จรกิจ

รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

- กล่าวรายงาน

โดย นายอรุณ ทิพยวงศ์

นายกสมาคมครูภูมิปัญญาไทยและ

อุปนายกภาคเหนือ

09.00 - 10.00 น. นำเสนอผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบและวิธีดำเนิน
กิจกรรมการเรียนรู้ของครูภูมิปัญญาไทย เพื่อการ
ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น

โดย นายสมชาย สมานตระกูล และคณะ

กรรมการสมาคมครูภูมิปัญญาไทย

- 10.00 - 11.00 น. นำเสนอ (ร่าง) นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย
โดย ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- 11.00 - 12.00 น. - รับฟังข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเกี่ยวกับผลการวิจัย/(ร่าง)นโยบายฯ
- ชี้แจงการแบ่งกลุ่มย่อย
ดำเนินการ โดย ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
- 12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 16.30 น. ผู้เข้าร่วมประชุมเข้ากลุ่มย่อย เพื่อการปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) นโยบายฯ
กลุ่มที่ 1 ประธานกลุ่ม โดย ครูกฤษณ์ ฤทธิเดช
กลุ่มที่ 2 ประธานกลุ่ม โดย ครูประพนธ์ พลอยพุ่ม
กลุ่มที่ 3 ประธานกลุ่ม โดย ครูสมพงษ์ มาจันทร์
กลุ่มที่ 4 ประธานกลุ่ม โดย ครูสรณพงษ์ บัวโรย/
ครูมนรัตน์ สารภาพ
- 16.30 - 17.30 น. รับประทานอาหารเย็น
- 18.30 - 21.00 น. การแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม 2 ภูมิภาค

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2553

- 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน
- 09.00 - 12.00 น. - นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม จากผู้แทนกลุ่ม
- อภิปรายและรับฟังข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเกี่ยวกับ (ร่าง) นโยบายฯ
- ดำเนินการโดย ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
- 12.00 - 13.00น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 16.30 น. ทักษะศึกษาแหล่งเรียนรู้ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ได้แก่
1. พิพิธภัณฑ์ผีตาโขน 2. พระธาตุศรีสองรัก
- 18.30- 21.00 น. การแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม 2 ภูมิภาค

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2553

- 08.30- 09.30 น. ลงทะเบียน
- 09.30-12.00 น. - อภิปรายและสรุปผลการดำเนินการประชุมครั้งนี้ในภาพรวม
- รับฟังข้อเสนอแนะเพื่อการจัดประชุมในภูมิภาคอื่นครั้งต่อไป ดำเนินการโดย ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
- พิธีปิดการประชุม
- 12.00-14.00น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 14.00 น. ผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางกลับภูมิลำเนา

ภาพการประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ จังหวัดเลย

แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้
ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

תוכן ת

รายงานครุภูมิปัญญาไทย ผู้ช่วยครุภูมิปัญญาไทย
และนักวิชาการ ผู้พิจารณาเอกสารและ
(ร่าง) นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้
ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

ครั้งที่ 2 ภาคเหนือ ณ จังหวัดแพร่

ครุภูมิปัญญาไทย ผู้ช่วยครุภูมิปัญญาไทย และนักวิชาการ ได้พิจารณาร่างนโยบายฯ เมื่อวันที่ 21 - 24 เมษายน 2553 จาก การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบ โรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย ณ โรงแรมนครแพร่ ทาวเวอร์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ รวมจำนวน 195 คน โดยมีรายงาน ผู้เข้าร่วมประชุมฯ และพิจารณาร่างนโยบายฯ ดังต่อไปนี้

1. ครุภูมิปัญญาไทย

1.1 ด้านเกษตรกรรม

1. นายเกรียงไกร ก้อนแก้ว
2. นายจรัส โยธา
3. นายชูศักดิ์ หาดพรม
4. นายทองคำ เข้มทองคำ
5. นายนรินทร์ น้อยรักษา
6. นายบุญชอบ เอ็มอิม
7. นายบุญเลิศ ไทยทัตกุล
8. นายสมลักษณ์ วงศ์สมาโนดน์
9. นายอินสอน สุริยงค์

1.2 ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

1. นายคำจันทร์ ยานโน
2. นายจักรพันธ์ ชัยแปง
3. นายบุญตัน สิทธิไพศาล
4. นางประนอม ทาแปง
5. นายวิบูลย์ มาเรือน
6. นางสาวศรีสวัสดิ์ คำรังษี
7. นางสีนวล หมวกทอง
8. นางสุนทรี วิชิตนาค

1.3 ด้านการแพทย์แผนไทย

1. นายจำเนียร ใจอ่อน
2. นายชาติ ขวัญเมือง
3. นายบุญชู จันทรบุตร
4. นายประนอม พลวิชัย
5. นายปิ่นแก้ว ต้นนวล
6. นายมานพ ประโดมรัมย์
7. นายวิญญู ไทยคู่
8. นายอินสม สิทธิตัน

1.4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. พระครูอรรถกิจนันท์คุณ
2. พระครูสุจิตนันทกิจ (สมคิด)
3. นายวงศ์ แก้วใจมา
4. นายสมชาย สมนานตระกูล
5. นายสุชิน นามนิยม

1.5 ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

1. นางมุกดา อินตะสาร
2. นายสมพงษ์ มาจันทร์
3. นายเสถียรพงษ์ ครอบรู้

1.6 ด้านศิลปกรรม

1. นายกฤษณ์ ฤทธิ์เดชา
2. นายเกษม ดวงงาม
3. นายโกวิท สุขประเสริฐ
4. นายคำอ้าย เดชดวงตา
5. นายใจคำ ตาปัญญา
6. นายถนอม หลวงฤทธิ์
7. นายนครินทร์ ชาทอง
8. นายเบญจพล สิทธิประณีต
9. นายประทีป สุขโสภา
10. นางพยอม ถิ่นถา
11. นายมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์
12. นายวีระ มีเหมือน
13. นายสมคิด สอนอาจ
14. นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ
15. นายสุคำ แก้วศรี
16. นายหะมะ แบลือแบ
17. นายอรุณ ทิพวงค์

1.7 ด้านภาษาและวรรณกรรม

1. นายนิยม สองสีโย
2. นางบัวซอน ถนอมบุญ
3. นายบุญคิด วัชรศาสตร์
4. นายประพันธ์ บุญเมือง
5. นายประเสริฐ ประดิษฐ์
6. นายศักดิ์เจริญ รัตนชัย
7. นายสมเจตน์ วิมลเกษม
8. นายสันติ อภัยราช
9. นายอนรุส เพชรนิล

1.8 ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

1. พระครูนิวิฐธรรมจันทร์
2. พระครูพิทักษ์นันทคุณ
3. นายประพนธ์ พลอยพุ่ม

1.9 ด้านโภชนาการ

1. นางมนรัตน์ สารภาพ
2. นางสุภาลักษณ์ กมลธรไท

2. ผู้ช่วยครูภูมิปัญญาไทย

1. พระครูวิสุททธิกิจจานุวัตร
2. พระโมฏีกามสมศักดิ์สุระเตโช
3. นางสาวกาญจนา จันทรบุดร
4. นางเกษม อินทรบุดร
5. คุณแก้ว ชุ่มใจ
6. นายคมน์ แจ่มแจ่ม
7. นายจรัญ ไชยวงศ์ษา
8. นายจิ แซ่จ้าว
9. นายจิรวัดณ์ สว่างวงศ์
10. นางจิตติภา ชาติสมพงษ์
11. นายจิรัฐดี ดวงงาม
12. นางชวนจิตระ แก้วใจมา
13. นายชานนท สิทธิไพศาล
14. นายณัฏฐดิษฐ์ ภาณุอุสิริภรณ์
15. นายเด่น จิตตะวิกุล
16. นางเตือนใจ ญาณะ

17. นางทুম พลอยพุ่ม
18. นายธนรัช สิงห์คราษ
19. นายนิกร รักษาราช
20. นางสาวนิจพร มาจันทร์
21. นางบุญญรัตน์ ประโลมรัมย์
22. นายประเสริฐ หมวกทอง
23. นายประเสริฐ รักษ์วงศ์
24. นางปวีณา ชุ่มเบีย
25. นางสาวปิยวรรณ ศรีเสน
26. นางสาวพงษ์ศรี นวลสาร
27. นางพวงเพ็ญ จันมะโน
28. คุณพัชรพรรณ คงมัน
29. นายพิรุณ กำเมือง
30. คุณภาคินี กฤษสุวรรณ
31. ว่าที่ พ.ต.มานิตย์ ตาชิโย
32. นายยุตติพล ที่ปลริทธิ
33. นางสาวรวีวรรณ ขนาดนิต
34. นายรอนิง แดวอสนุง
35. นายรัตนกร บุญเมือง
36. คุณรุ่งนภา เพชรนิล
37. นางลำดวน วัชรศาสตร์
38. คุณวรภิมุข อินตะสาร
39. นางวรวรรณ ขัติชนะ
40. นายวันชัย บุญญา
41. นายวันรุ่ง เอ็มอิม
42. นายวิทยา ชัยเปน
43. คุณศรีไทย สุขประเสริฐ
44. นางศรีแพร อินยา
45. คุณศิริพร ธนวิเศษกุล
46. นางสาวศิริพรรณ พัฒนะอิม
47. นายศิลาศักดิ์ วินันต์
48. คุณศุภรัตน์ โพตันคำ
49. นายสงัด อินทรวง
50. นายสถิต ศรีไทย
51. นายสมบุรณ์ สุทพด
52. นางสมพิศ สอนอาจ
53. นางสมมุติ ทิพย์วงศ์
54. นางสาวสมร ธงสันเทียะ
55. นายสงว นพคุณ
56. นางสาวภา ไทยอู่
57. นางสาวสุจิตรา ชัยวัฒนภา
58. คุณสุนทร แก้วทอง
59. นางสุนิตา เทียนทอง
60. นางสุภาพร ทองพุก
61. นางเสน่ห์ สองสีโย
62. นายอดุลย์ อยู่เมือง
63. นางอดิگانต์ วิมลเกษม
64. นางสาวกัญญาภรณ์สมาพันธ์
65. นางสาวอารมณ สุขชาญ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ

1. คุณกายวุฒิกานต์ แสงบุญมา
2. นายกิตติภณ อินทรบุตร
3. นางเกษม อินทรบุตร
4. นายจตุพร ไหลหมั่น
5. นางจันทร์เพ็ญ ทิพย์โพธิ์
6. คุณจารวี อินทรบุตร
7. นางสาวจุฑาทิพย์ พลชา
8. นางสาวเจริญศรี ศุภกະ
9. นายแจ๊ะแวง มุสอหะ
10. คุณฉัตรกมล ผลพูนทรัพย์
11. คุณฉัตรราษฎร์ จัตุสาร
12. นายชวินวัตร ตริอินทอง
13. นางชรัสนันท์ สุกุลตรีวัฒนา
14. นายชัยโรจน์ วีระคำ
15. นายเชิดศักดิ์ บุญมี
16. นายทักษ์ วังสาร
17. นางทิพากร จินดาชาติ
18. คุณธนาธิป แก้วใจมา
19. นายธวัชชัย จำรูราย
20. คุณนทวรรณ พงศ์นิมานนท์
21. ร.ต.ต.นปดล นพเคราะห์
22. นางสาวนัทธิดา เหมออยา
23. นางสาวนิธินัฐ ชัยวิรัช
24. นายนิสิต สิ้นชัยวุฒิวงศ์
25. นายบรรจง ไครบุญโต
26. คุณบุญธรรม ศรีชมพู่
27. นางเบญจภรณ์ พลอยพุ่ม
28. นายประพันธ์พงศ์ อุตธรรมชัย
29. นายปรีชา เขื่อนรอยเขต
30. นายปัญญา วงศ์ต้นกาศ
31. คุณบัณฑิตพร เพ็ญกาญจน์
32. นางสาวปิยะดา แนวประณีต
33. นางเปี่ยม คำไต้
34. นางสาวพรรณนิภา นามวงษ์
35. คุณพรรษา ทาบัน
36. นายพานิษฐ์ ศรีวิพัฒน์
37. นายมนัส เขื่อนแก้ว
38. นายมะรอเซะ อูมา
39. นางสาวมัลลิกา พลชา
40. ว่าที่พ.ต.มานิตย์ ตาชิโย
41. นายมายากี วาแซ
42. นายเมฐธา สदानนท์
43. นางรังษิยานันท์ สิ้นอุยศ
44. นางรัตนาภรณ์ ไชยเจริญ

45. นายเรวัตต์ วัฒน ลำปาง	55. นางสุธาสิณี แจ่มแจ่ม
46. นายลั้ง จักจั่น	56. นางสุรางค์ ถิ่นสุข
47. นายลีซอ กานดัย	57. นายสุริยา จิใจ
48. นายวิทยา ชัยเปน	58. คุณแสงนภา หล้ากัคำ
49. นายวิทยา สุริยา	59. นายอนุพันธ์ ชัยวิฑ
50. นางสาวศศิลาภรณ์ ปลัดทอง	60. นางสาวอรรวรรณ คำไต้
51. นายสถิต ศรีไทย	61. นายอับดุลรอเซะ สือรี
52. นายสมบุญ ฤทธิ์เขต	62. นายอับดุลเลาะ ดือลาแม
53. นางสมปอง สว่างวงศ์	63. นายเอกชัย วงษ์วรกษ
54. นายสหายศ วงศ์บุรี	

4. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

1. ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	นักวิชาการศึกษำำนาฏการ
2. นางสาวณุตตรา แทนขำ	นักวิชาการศึกษำำนาฏการ
3. นางรัตนา เขมะพานิช	เจ้าพนักงานธุรการชำำนาฏงาน

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง
การพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้
ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

วันที่ 23-25 เมษายน 2553

ณ โรงแรมนครแพรวทาวเวอร์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

จัดโดย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับ สมาคมครุภูมิปัญญาไทย

วันที่ 23 เมษายน 2553

08.00 - 08.30 น.

ลงทะเบียน

08.30 - 09.00 น.

พิธีเปิด

- การแสดงวัฒนธรรม ภาคเหนือ
- กล่าวต้อนรับและเปิดงาน

โดย นายสมชัย หทยะตันติ

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่

09.00 - 10.00 น.

นำเสนอผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบและวิธี
ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครุภูมิปัญญาไทย
เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในท้องถิ่น

โดย นายสมชาย สมานตระกูล และคณะ

กรรมการสมาคมครุภูมิปัญญาไทย

- 10.00 - 11.00 น. นำเสนอ (ร่าง) นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย
โดย ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- 11.00 - 12.00 น. - รับฟังข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเกี่ยวกับการวิจัย / (ร่าง) นโยบายฯ
- ชี้แจงการแบ่งกลุ่มย่อย
ดำเนินการ โดย ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
- 12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 16.30 น. ผู้เข้าร่วมประชุมเข้ากลุ่มย่อย เพื่อการปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) นโยบายฯ
- กลุ่มที่ 1** ประธานกลุ่ม โดย ครูกฤษณ์ ฤทธิเดชา
กลุ่มที่ 2 ประธานกลุ่ม โดย ครูประพนธ์ พลอยพุ่ม
กลุ่มที่ 3 ประธานกลุ่ม โดย ครูสมพงษ์ มาจันทร์
กลุ่มที่ 4 ประธานกลุ่ม โดย ครูสรณพงษ์ บัวโรย/
ครูมนรัตน์ สารภาพ
- 16.30 - 17.30 น. รับประทานอาหารเย็น
- 18.30 - 21.00 น. การแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม 2 ภูมิภาค

วันที่ 24 เมษายน 2553

- 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน
- 09.00 - 11.00 น. นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม
- 11.00 - 12.00 น. รับฟังข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเกี่ยวกับ (ร่าง) นโยบายฯ
- 12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 16.30 น. ทักษะศึกษาแหล่งเรียนรู้ จังหวัดแพร่ ได้แก่
1. พระธาตุช่อแฮ
 2. บ้านทุ่งไ้้ง
 3. วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี
- 18.30- 21.00 น. การแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม 2 ภูมิภาค

วันที่ 25 เมษายน 2553

- 08.30- 09.30 น. ลงทะเบียน
- 09.30-12.00 น.
- อภิปรายและสรุปผลการดำเนินการประชุม ครั้งนี้ในภาพรวม
 - รับฟังข้อเสนอแนะเพื่อการจัดประชุมใน ภูมิภาคอื่นครั้งต่อไป
- ดำเนินการโดย ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
- พิธีปิดการประชุม
- 12.00-14.00น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 14.00 น. ผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางกลับภูมิลำเนา

.....

ภาพการประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ จังหวัดแพร่

แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ของระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้
ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

คณะทำงานจัดทำ

แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้จากระบบ
โรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
เพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล
นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง

นายถวัลย์ มาศจรัส

เลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย
ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต
และโอกาสทางการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา
หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมนโยบาย
การเรียนรู้ตลอดชีวิต
สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา

ผู้พิจารณาเอกสารและร่างนโยบาย

1. คณะกรรมการสมาคมครูภูมิปัญญาไทย รายนามในภาคผนวก
2. ครูภูมิปัญญาไทย ผู้ช่วยครูภูมิปัญญาไทย และนักวิชาการ รายนามในภาคผนวก

นักวิจัยและผู้ยกร่างนโยบาย

ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม

นักวิชาการศึกษา สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา

นักวิจัยและบรรณาธิการ

ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม

นักวิชาการศึกษา สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา

นางสาวณัฐตรา แทนขำ

นักวิชาการศึกษา สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวชุติมา เครือเข้า

เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ
สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา